

Team Natuur

JAARVERSLAG
2025

HERENBOEREN
HEEMSTEDE

HEEMSTEDE, APRIL 2026

CONTACT: MARIAN TANKINK
TEAMNATUUR@HERENBOERENHEEMSTEDE.NL

Inhoud

Introductie

- 0.1 Introductie
- 0.2 Belang biodiversiteit
- 0.3 Mijlpalen in 2025
- 0.4 Team Natuur
- 0.5 Werkwijze Monitorioing
- 0.6 Omgeving

1

Agrarische natuurontwikkeling

- 1.1 Landschapsplan
- 1.2 Subsidie
- 1.3 Geertjes, natuurstrook en hagen

2

Bovengrondse biodiversiteit

- 2.1 Flora
- 2.2 Dagvlinders
- 2.3 Nachtvinders
- 2.3½ Rupsen
- 2.4 Bijen
- 2.5 Broedvogels
- 2.6 Overige soortgroepen

4

Educatie en informatie

- 4.1 Lezingen, wandelingen en excursies
- 4.2 Biodiversiteitsfestival
- 4.3 HBH-nieuwsbrief
- 4.4 Filmvertoningen

3

Bodembiodiversiteit en bodemgezondheid

- 3.1 Monitoring bodemdieren
- 3.2 Compostering

Bijlagen

- Bijlage 1 Landschapsplan
- Bijlage 2 Soortenlijsten: Flora
- Bijlage 3 Pubquiz
- Bijlage 4 Monitoring bodemdiertjes
- Bijlage 5 Bomen rondom de boerderij

Coverfoto:
Grote keizerlibel (*Anax Imperator*)
© Arjan Zoodma
Vormgeving: Ivo van IJzendoorn

HERENBOEREN
HEEMSTEDE

Introductie

Team Natuur van Herenboeren Heemstede (HBH) zet zich sinds de start in 2022 in voor het verbinden van landbouw, natuur en biodiversiteit. Daarbij gaat het in eerste instantie om het monitoren en verbeteren van de bovengrondse en ondergrondse biodiversiteit op en rond onze boerderij. Daarnaast proberen we de leden van HBH zoveel mogelijk te betrekken bij deze activiteiten, enerzijds vanuit educatieve motieven, anderzijds om menskracht te werven voor de vaak tijdrovende monitoring-activiteiten.

Ons terrein telt 18,5 hectare, opgedeeld in 15 segmenten (inclusief drie boomgaard-percelen) en een stal/schuur/gemeenschapsruimte. Aan de noordkant wordt ons terrein begrensd door de akkers van Hoeve Nijverdal, aan de oostkant door het Spaarne en de toegangsweg naar Park Meermond, aan de zuidkant door de voormalige afvalwaterzuivering, Model Auto Club Heemstede en de toegangsweg, en aan de westkant door het terrein van

Hageveld, HBC-voetbalvelden en een doorlopend fietspad.

0.2 BELANG BIODIVERSITEIT

Als we het over biodiversiteit op ons terrein hebben, dan hebben we het over al het leven – dieren, planten, micro-organismen – dat zich op en onder onze 18,5 hectare, al dan niet tijdelijk, bevindt (exclusief de mens). Alle soorten werken samen in

Legenda:

- Groententeelt → percelen A,B,C,D,E
- Hooiland → percelen G,H
- Wellanden voor koelen → percelen I,J
- Varkensweiden → deel van F, V
- Boomgaarden → Bo 1,2,3
- Voedselbos ten noorden van Bo 1, in F
- Perceel tussen D en Bo 2 wordt ook M genoemd
- Kas → K
- Erf → vóór de stal (uitzicht op C)
- Toegang tot boerderij → langs A-B naar stal

Akkerhommel

een ecosysteem, zijn in meer of mindere mate van elkaar afhankelijk en vormen samen het fundament van onze natuurlijke omgeving.

Hoe groter de soortenrijkdom, hoe meer verbindingen er zijn, hoe rijker en beter bestand onze leefomgeving is tegen bijvoorbeeld klimaatverandering, en hoe beter gewassen aarden en groeien. Ons voedsel, onze gezondheid en ons welbevinden hangen nauw samen met biodiversiteit. Dat geldt voor de wereld als geheel, en dat geldt ook voor de grond van Herenboeren Heemstede. Daarom is het van groot belang dat we de biodiversiteit op onze boerderij waarborgen en hierover zo nodig onze twee boeren en het bestuur gevraagd en ongevraagd adviseren.

0.3 MIJLPALEN IN 2025

In 2025 zijn forse stappen gezet in het

versterken van de natuur-inclusiviteit en biodiversiteit op ons terrein. Het in 2024 met studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein opgestelde landschapsplan is verder uitgewerkt en door de Algemene Ledenvergadering van november 2025 geaccordeerd. Voor de uitvoering van dit plan is een omvattende subsidieaanvraag ingediend bij de Provincie Noord-Holland (Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer).

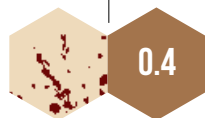
In 2025 zijn geertjes en bloemstroken ingezaaid met een prachtig gevarieerde inheemse bloemenpracht als resultaat. De kruidentuin is een haag van 400 struiken rijker. De in de boomgaard in 2024 gerealiseerde 100 meter lange natuurstrook is goed aangeslagen. En op diverse plekken op ons terrein zijn vogelhuisjes voor mussen en mezen en palen voor roofvogels geplaatst. Zoveel nieuwe natuurelementen op ons terrein,

dat vraagt om een gedegen aanpak van het beheer. Daarom is het afgelopen jaar ook een eerste opzet voor een beheerplan gemaakt.

Ook op het vlak van de compostering zijn successen te melden. Er is een gedegen structuur opgetuigd voor de grove compostering van/met restmateriaal van eigen land. De eerste kuubs bruikbare compost zijn in 2025 ingezet in de kas. In 2025 heeft ons team een flinke push gegeven aan het informeren en enthousiasmeren van de eigen leden en hun introducees. Er zijn lezingen gegeven, excursies verzorgd en films vertoond. Vooral de film 'Het dagboek van een mond' van lid André Rooijmans over het reilen en zeilen op onze boerderij was een groot succes. Dat geldt ook voor het Biodiversiteitsfestival dat in september 2025 voor leden en introducees door Team Natuur is georganiseerd. Last but not least is ook in de kernactiviteit van het team – de monitoring – een forse mijlpaal bereikt in 2025: we hebben de 1000 unieke soorten-grens geslecht! Ondanks deze highlights – waarover elders in dit jaarverslag meer – zijn er twee ontwikkelingen die ons zorgen baren. Hoe meer hooi we zogezegd als Team Natuur op onze vork nemen, hoe meer menskracht we nodig hebben. Hierin lopen we tegen grenzen aan. Plannen, organiseren, monitoren, beheren, het kost erg veel tijd en we zijn volledig afhankelijk van vrijwillige inzet. Voor de komende jaren zullen we op zoek moeten naar extra 'handjes' om de activiteiten structureel te kunnen gaan en blijven uitvoeren.

Bleekgele weekschildkever (*Cantharis livida*)

Op de andere (externe) ontwikkeling hebben we als Team Natuur weinig invloed: de plannen van Gemeente Heemstede voor 't Groot Clooster. Dit projectplan stuurt aan op een andere invulling van een deel van ons terrein. Hoewel veel over de opzet en uitvoering nog onzeker is en het beoogde participatietraject nog gestart moet worden, zet deze ontwikkeling onze toekomst in een ander perspectief. We hebben desondanks besloten door te gaan met onze plannen zoals die er nu liggen. Gemeentelijke ontwikkeltrajecten als dit kunnen immers nog wijzigen en jaren of zelfs decennia vertraging oplopen.

TEAM NATUUR

Binnen Team Natuur waren in 2025 12 HBH-leden actief, incidenteel aangevuld met 'hulptroepen' van buiten het team. We vergaderen 8 à 10 keer per jaar, overleggen over de stand van zaken, plannen de vaste en eenmalige activiteiten en ontwikkelen ideeën en activiteiten voor de langere termijn. Buiten deze plenaire vergaderingen is er geregeld 'bilateraal' overlegd, hetzij binnen het team, hetzij met andere teams, de boeren en/of het bestuur. De 'dagelijkse' communicatie verliep tot eind februari in de what's app-groep, ondersteund door mail. Sinds maart doen we dat in de Signal-groep 'Team Natuur'.

Onze activiteiten hebben we ook in 2025 uitgevoerd in drie sub-teams:

- bovengrondse biodiversiteit (monitoring en herstel)
- bodembiodiversiteit en bodemgezondheid (regeneratie en monitoring)
- educatie (lezingen, workshops, excursies, filmvertoningen)

De focus binnen het teamwerk ligt op de biodiversiteit. Thema's als verduurzaming van de bedrijfsvoering (klimaatimpact, in/output) en de monitoring van andere zaken dan de biodiversiteit (bedrijfsprocessen, in/output, etc.) zijn niet opgenomen

in de doelstellingen van het team. Uiteraard raken deze zaken wel aan het onderwerp natuur, maar we zien het niet als onze kerntaak. Waar nodig adviseren we – vanuit het oogpunt van biodiversiteit – het bestuur en de boeren wel over aspecten op het snijvlak van biodiversiteit, natuur en landbouw. Naast deze focus op biodiversiteit is in 2025 veel werk verzet in het concretiseren van het landschapsplan, in het ontwikkelen van een beheerplan voor de lange termijn en in het indienen van een subsidieaanvraag voor de uitvoering van genoemd landschapsplan.

LEDEN TEAM NATUUR 2025

Marian Tankink Coördinatie, Subsidie, Beheerplan, Monitoring dagvlinders, Vleermuizen,
Annemarie Lodder Landschapsplan, Beheerplan, Monitoring flora,
Martijn Los Monitoring vogels, Zoogdieren, Nachtvinders,
Mascha Juffermans Monitoring dagvlinders, Bijen,
Ruud Slierings Monitoring bodemleven, Communicatie,
Nico Wempe Natuurbeheer, Verwilderstroken, Compostering,

Marcel Oomen Educatie, Monitoring vogels,
Arjan Zoodsma Geertjes, Hagen, Verwilderstroken,
Ivo van Ijzendoorn Monitoring, Grafische ondersteuning,
Lodie Bronfman Ondersteuning monitoring,
Mark Keijzers Compostering, Monitoring,
Coriëlle van Vuuren Monitoring dagvlinders, Bijen.

In 2025 hebben ook deze leden bijgedragen aan de activiteiten van Team Natuur: **Evert Kervezee** (compostering), **Guus Toubert** (compostering), **Maaïke Estor** (educatie), **Josephine Smits** (monitoring), **Marion Sibeijn** (monitoring), **Hanneke Lankveld** (subsidieaanvraag), **Frances Lambers** (monitoring dagvlinders).

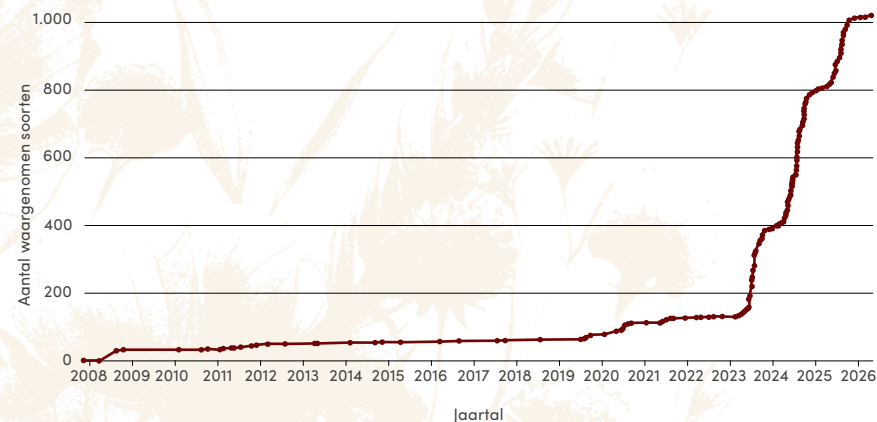
WERKWIJZE MONITORING

Het monitoren en vastleggen van wat er leeft, kruipt, loopt, vliegt, zwemt, krioelt, groeit en bloeit op, onder en boven ons terrein heeft in 2025 een min of meer vaste systematiek en ritme gekregen. Flora, fauna en bodemleven monitoren we meerdere keren per jaar in een vaste methodiek, al dan niet gebruikmakend van de app ObsIdentify en met behulp van de op diverse plekken geplaatste wildcamera's. Daarnaast hechten we ook

veel waarde aan losse waarnemingen, door teamleden en door ieder HBH-lid dat iets bijzonders detecteert. Hoewel dit geen systematische monitoring is, kunnen leden zo wel op een toegankelijke manier bijdragen aan de monitoring. Hiervoor is een Heemstede-Herenboeren-gebied aangemaakt op waarneming.nl.

Ontwikkeling waarnemingen

Figuur 1. Totaal aantal waargenomen soorten (alle soortgroepen) bij HBH (bron: waarneming.nl)

Op deze pagina worden waarnemingen door middel van ObsIdentify gekoppeld. Met deze app worden foto's automatisch op naam gebracht (indien voldoende herkenbaar) en ingevoerd. Via waarneming.nl en ObsIdentify worden zodoende alle waarnemingen – de systematische en de anekdotische – binnen de grenzen van HBH automatisch gebundeld. Daardoor hebben we kunnen constateren dat in 2025 de magische grens van 1.000 unieke soorten op onze boerderij is gepasseerd!

Op basis van de ingevoerde waarnemingen kunnen we overzichten maken per soortgroep. In dit jaarverslag staan de lijsten vermeld. Hoewel het in veel gevallen nog te vroeg is om conclusies

te trekken uit alle monitoring-activiteiten – en nog belangrijker: mogelijke verbetertrajecten te benoemen – hopen we op deze manier een stevig fundament te leggen voor gerichte vervolgstappen ter verbetering van de biodiversiteit, de bodemgezondheid en uiteindelijk de gewasopbrengst.

Monitoring

We werken hard aan een meerjarige data-opbouw per soortgroep: in 2023 en 2024 zijn we veel activiteiten gaan standaardiseren, in 2025 zijn we met de opgetuigde methodieken verdergegaan. Eind 2024 is er vanuit Herenboeren Nederland het initiatief genomen om op het gebied van monitoring meer kennis samen met andere Herenboerderijen

te vergaren en te delen, en mogelijk gezamenlijk meetapparatuur aan te schaffen. Helaas is het vooralsnog bij dit initiatief gebleven en is er in 2025 geen vervolg aan gegeven.

Ondanks dit manco zijn we in 2025 consequent verdergegaan op de door Team Natuur ingeslagen weg. De sterk stijgende lijn die we in het jaarverslag van 2024 hebben laten zien – van 75 soorten in 2019 tot meer dan 800 soorten in 2024 – is verder door gestegen naar 1.017. Dat is natuurlijk vooral het gevolg van de consequente monitoring- inspanningen door Team Natuur, maar heel voorzichtig beginnen we ook te vermoeden dat de verbeter-acties – hagen, geertjes, nestkasten, etc. – effect sorteren. Het stemt ons in ieder geval optimistisch over wat we kunnen bereiken bij het versterken van de biodiversiteit. Moedig voorwaarts!

0.6 OMGEVING

HBH is geen afgezonderd stand alone-gebied. Onze omgeving – Hageveld, het Spaarne, Park Meermond – heeft invloed op het leven op onze boerderij en vice versa. Hoewel er in de huidige intensieve landbouw nog altijd weinig aandacht is voor landschap en natuur, zien wij het bij HBH wel als een belangrijke opdracht natuur, landschap en landbouw nadrukkelijk te verbinden. De connectie met de directe omgeving is daarin een belangrijk element; het werk aan de verbetering van de biodiversiteit houdt niet op bij de grenzen van ons terrein.

Team Natuur heeft veel aandacht voor de aansluiting van de boerderij op de omgeving, in de overtuiging dat wat wij aan natuur- en landschapselementen plaatsen op ons terrein ook een positieve impact op de omgeving heeft. Denk aan hagen en heggen, verwilder- en natuurstroken, sloten en poeltjes, palen en nestkasten voor (roof)vogels, geertjes en bloemenweiden. Een dergelijke verrijking van ons terrein betekent voedsel voor vogels, insecten, zoogdieren en bodemdieren, het betekent in veel gevallen ook dat er meer safe spaces zijn voor voortplantingsactiviteiten en dat dieren zich makkelijker en veiliger van A naar B kunnen verplaatsen (waarbij A en B niet per se op ons land hoeven te liggen).

Ook in 2025 hebben we zodoende flinke stappen kunnen zetten, waarbij aangetekend moet worden dat dit soms een kwestie is van balanceren op een dun lijntje. We hebben te maken met de eisen en beperkingen van de verhuurder van de grond, maar ook met restricties vanuit gemeentelijk perspectief (behoud zichtlijnen, vergunningstrajecten). Desondanks blijven we ons inzetten voor het verrijken van het landschap en de natuur in en om ons terrein, zonder daarbij de economische functie van onze boerderij (wekelijks 550 monden voeden) uit het oog te verliezen. Sterker nog, Team Natuur is ervan overtuigd dat uiteindelijk een effectieve integratie van natuur, landschap en landbouw alleen maar winst brengt.

Agrarische natuur- ontwikkeling

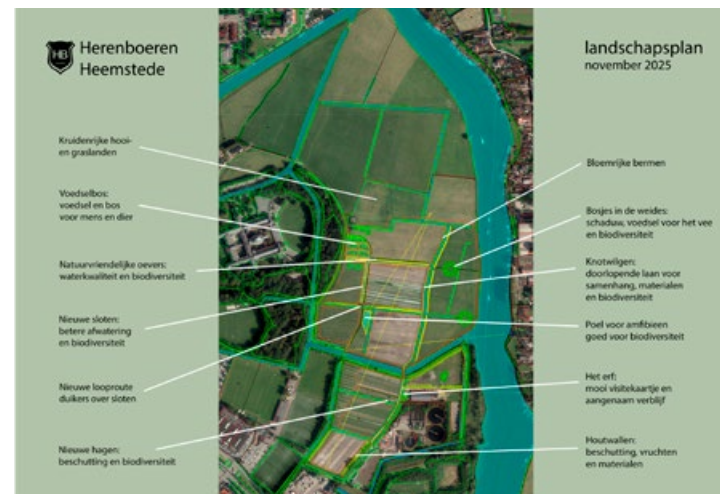
LANDSCHAPSPLAN

Tijdens de Algemene Ledenvergadering van november 2024 is besloten om in 2025 het landschapsplan uit te werken naar een plan dat voldoet aan de voorwaarden van het bisdom (grondeigenaar), de gemeente, de provincie en het waterschap.

1.1 LANDSCHAPSPLAN

De landschapscommissie heeft de plannen het afgelopen jaar uitgewerkt voor de komende jaren. Deze uitwerking is tot stand gekomen in overleg met bestuur, boeren, natuur

team, voedselboscommissie en veeplough. Iedereen die aanwezig was op de input-avonden heeft daarnaast mee kunnen denken. Tijdens de ALV van november 2025 is ingestemd met

deze versie. Het plan vormt de basis voor een nieuwe vergunningaanvraag bij gemeente en waterschap. Een uitgebreide beschrijving van het plan en de voorgestelde maatregelen is te vinden op de website van Herenboeren Heemstede (stukken voor de ALV van 27 november 2025) en als bijlage bij dit jaarverslag.

Belangrijke overwegingen

De voorgestelde activiteiten/aanpassingen kosten ruimte, maar hebben direct een positief effect op de voedselproductie. Nieuwe sloten verbeteren de afwatering van natte percelen, waardoor we beter kunnen produceren. Bosjes in de weides geven schaduw en variatie in voedsel voor het vee. Houtwallen en hagen leveren vruchten, compostmateriaal en schuilplekken voor dieren. En met meer biodiversiteit neemt ook het aantal insecten en bestuivers toe, onmisbaar voor de vruchtzetting van de gewassen. Een belangrijk punt van overleg was de toegankelijkheid van het terrein. In het landschapsplan zijn geen vrije wandelpaden over het boerderijterrein opgenomen. Wel blijft het kavelpad vanaf de ingang tot aan de boerderij toegankelijk, evenals het verharde pad over de dam tot waar de verharding ophoudt. Daarmee blijven de achterste percelen rustig voor de dieren en de natuur. We geven prioriteit aan georganiseerd bezoek en rondleidingen voor derden. Zo kunnen mensen van buiten het hele verhaal over onze

boerderij horen, enthousiast raken en mogelijk lid worden. Dat is van grotere waarde dan 'losse' passanten over ons terrein. Verder heeft de gemeente een voorkeursrecht op de zuidelijke percelen (A, B en C). Hoewel er een kans bestaat dat we deze op termijn kwijtraken, nemen we ze toch mee in het plan omdat de realisatie van de gemeentelijke plannen waarschijnlijk nog jaren op zich laat wachten. Met relatief eenvoudige en goedkope maatregelen – zoals de aanleg van een

knotwilgen-laan en twee houtwallen – versterken we het landschap. Snelle groeiers als wilg, vlier en els zorgen op korte termijn voor beschutting, biodiversiteit en opbrengst.

Ontwikkelingen eind 2025

Op dezelfde avond in november dat het landschapsplan in de ALV werd vastgesteld, heeft de raad van de gemeente Heemstede de concept-gebiedsvisie 't Groot Clooster vastgesteld, een participatieplan en een Voorbereidingsbesluit aangenomen. Met

dit Voorbereidingsbesluit gelden vanaf dat moment extra toetsingscriteria voor ontwikkelingen in het hele gebied van 't Groot Clooster. De exacte gevolgen voor de vergunningaanvraag en uitvoerbaarheid van ons landschapsplan moeten we verder onderzoeken en bespreken met de gemeente. De dag na de ALV is ook een subsidieaanvraag ingediend voor de uitvoering van het gehele landschapsplan. Het is een subsidie voor Niet Productieve Inrichtingmaatregelen op agrarische gronden, ingediend bij de provincie Noord-Holland. Uitslag van de aanvraag wordt verwacht eind april 2026.

Eind december is er een kort overleg geweest met de rentmeester van het Bisdom Haarlem-Amsterdam, de vertegenwoordiger van de grondeigenaar. In tegenstelling tot het overleg in maart, bleek de rentmeester alleen te kunnen instemmen met het verbeteren van de afwatering, die direct ten goede komt aan de agrarische functie. Anders dan eerder bleek hij geen goedkeuring te willen geven aan het aanbrengen van nieuwe beplanting. Vanwege het risico op vestiging van nieuwe natuur, die wellicht een beschermde status moet krijgen. Dit tegen de achtergrond van de gebiedsontwikkeling en de concept-gebiedsvisie. Dit is een flinke domper op de uitvoerbaarheid van het landschapsplan. In 2026 moeten we kijken wat de consequenties precies zijn en hoe we verder kunnen.

1.2 SUBSIDIE

Afgelopen jaar hebben we met veel enthousiasme een subsidieaanvraag ingediend voor investeringen in landschapselementen en inrichtingsmaatregelen binnen het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) Noord-Holland. Met deze regeling wil de provincie Noord-Holland de groenblauwe dooradering van het landelijke gebied versterken en investeren in initiatieven die de effectiviteit van het ANLb vergroten. HBH behoort tot de doelgroep en heeft subsidie aangevraagd voor een reeks inspirerende projecten die voortkomen uit het landschapsplan (zie hiervoor): het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, een poel, hagen tussen de percelen, kruidenmengsels voor een bloemrijk grasland, houtwallen langs de varkensweide richting de schuur, bomen in de weides voor natuurlijke beschutting

van het vee, en knotwilgen langs de ingang en het zuid-noord pad over het land.

Het betreft een omvangrijke aanvraag, en het blijft spannend of deze volledig wordt gehonoreerd. Bovendien wachten we nog op toestemming van het bisdom, de gemeente en Rijnland voor enkele onderdelen. Uiterlijk eind april 2026 horen we of en hoeveel subsidie ons daadwerkelijk wordt toegekend.

1.3 GEERTJES, NATUURSTROOK EN HAGEN

Wie door een modern akkerlandschap met strokenteelt loopt, ziet soms kleine stukjes grond die nergens bij lijken te horen. Ze liggen aan de rand van het perceel, lopen taps toe of maken een rare knik. Te smal voor machines, te onregelmatig voor strakke teelt. In de praktijk blijven ze vaak ongemoeid. Zo'n incurante akkerrand wordt in delen van

Nederland een geertje genoemd.

Een geertje is geen officieel landbouwkundig begrip, maar een uit de praktijk gegroeide naam: land dat er wel is, maar zich slecht laat gebruiken. De herkomst van het woord ligt waarschijnlijk bij ploeggeer: een schuin toelopend stuk land, of de schuin uitlopende ploegsporen die de ploeger moet maken om een 'gerend' stuk af te werken. Het verkleiningsachtervoegsel -tje wijst op iets kleins of onbeduidends, terwijl de stam waarschijnlijk teruggaat op oude woorden voor rand, punt of uitschieter. Een geertje is dus letterlijk: dat kleine, lastige stukje dat niet meewerkt. De term heeft zelfs de landelijke politiek bereikt. In de traditionele akkerbouw werden geertjes soms nog meegeploegd of ingezaaid – al kostte dat relatief veel tijd en leverde het weinig op. Tegenwoordig krijgen ze vaak een andere functie.

Ze blijven braak, worden ingezaaid met kruidenmengsels of ontwikkelen zich spontaan tot ruigere randjes. Wat vroeger 'onhandig' was, blijkt nu ecologisch waardevol.

Hotspots van biodiversiteit

Juist doordat geertjes weinig verstoord worden, willen we ze laten uitgroeien tot kleine hotspots van biodiversiteit. Naast de zorgvuldig beheerde bloemstroken zijn dit de plekken waar het toeval nog een rol mag spelen. Op onze boerderij liggen al enkele bloemstroken die we relatief ongemoeid laten (lichtoranje op de overzichtsfoto). Dit jaar hebben we twee geertjes ingezaaid (paars op de foto).

De grootste bloemstrook loopt langs de kas, op de plek waar ooit misschien een tweede kas komt. Rond mei bloeiden hier vooral phacelia en bonenkruid, die veel bestuivers aantrokken: honingbijen, hommels en solitaire bijen. Deze strook vormde zo een brug voor biodiversiteit tussen de oeverrand van het Spaarne en het wilgenpad van Park Meermond. Voor de twee nieuwe geertjes bestelden we in het voorjaar biologisch zaad

met een- en meerjarige bloemen en planten. Het geertje dat het verst van de stal ligt, bij het trekkerpad richting het 'vogelbosje' langs de sloot naar de boomgaard, richtten we in voor vogels. We zaaiden hier een akkervogelmix, zonnebloemen en pluimgierst. Hoewel we de strook met de spitmachine hadden voorbereid, zat het meeste werk in het onkruid- en kluitvrij maken. Met name de ridderzuring kostte veel tijd – en is nooit helemaal weg. In mei zaaiden we het mengsel in kleine beddingen. Door de warme periode hielpen we het zaad op weg met gieters. Omdat kauwtjes ons volgden, bedekten we het zaaibed tijdelijk.

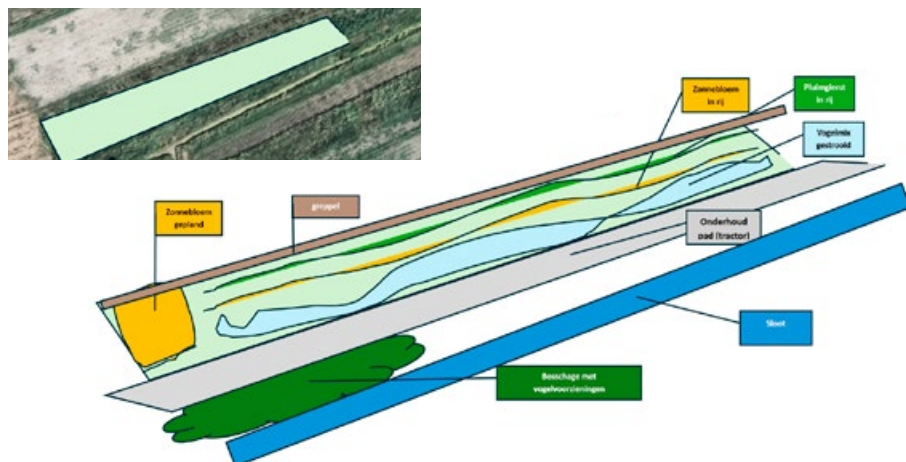
Het andere geertje, net over de dijk langs de brede sloot, richtten we in voor insecten. Hier zaaiden we

bijen- en vlindermixen, cichorei en meerjarige kruiden als klapproos, korenbloem, luzerne, akkerscherm, goudsbloem, borage en kaasjeskruid. Het voorbereidende werk en het eerste onderhoud kostten zoveel tijd dat we niet het hele geertje tijdig konden inzaaien.

Het resultaat

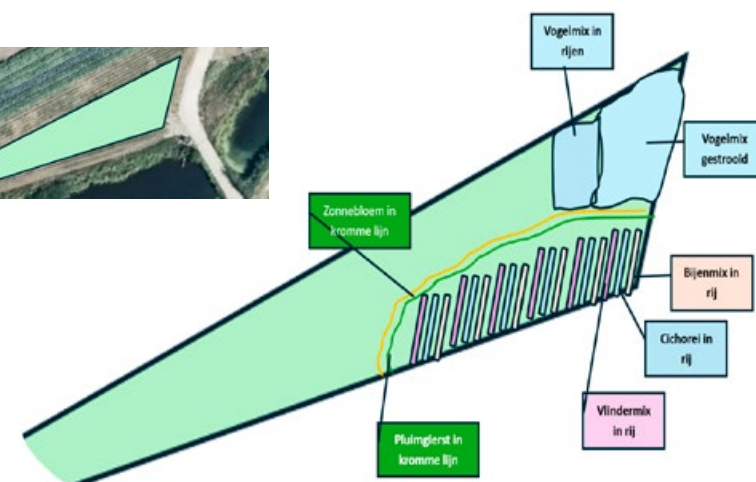
De bloemenpracht bloeide van mei tot diep in november. Het 'vogelgeertje' trok vooral distelvinken ('puttertjes') aan, die met tientallen al in oktober de zonnebloemen leeggegeten hadden. De pluimgierst kwam minder goed op en moet wellicht dichter gezaaid worden. Het akkerrandmengsel voor vogels was wel een groot succes: een grote diversiteit aan kleurige bloemen trok een breed scala aan insecten aan. De grote groene sabelsprinkhaan, met

Hieronder een overzicht:

zijn bijna 10 centimeter, was de grootste verrassing. In vlucht zo groot als een winterkoninkje, maar indrukwekkender door zijn grote poten en felgroene kleur. Ook de zonnebloemen bij het grotere geertje werden al in de herfst door vogels ontdaan van pitten. Dit geertje was, mede door het groeizame seizoen, ook een rijke bodem voor zelfzaaiende bloemen met minder nectar en pollen. Vooral melganzevoet en duizendknoop zetten

de lagere bloemen in de schaduw. In de nazomer maakten we een aantal stukken vrij van deze planten. Omdat ze ondiep wortelen, ging dit gelukkig makkelijk met de hand. Het succes in schoonheid en biodiversiteit moedigt ons aan om komend jaar het zaaien en beheer uit te breiden naar de drie grootste geertjes. Ook bereiden we de strook naast de kas voor op inzaai met eenjarige.

Natuurstrook

In de boomgaard is een natuurstrook gecreëerd, grofweg 4-5 meter breed en 120 meter lang in een oost-west ligging. De basis voor de natuurstrook werd gelegd door het kappen van de populieren om in de boomgaard meer licht te krijgen. Het gekapte hout is blijven liggen en vergaat nu langzamerhand.

Het doel van deze strook is om hier een zo gevarieerd mogelijk flora- en fauna-gebied te krijgen en het liefst met weinig onderhoud.

Snويمateriaal uit de strook zelf en van andere plekken op de boerderij wordt in de strook geplant om het volume te vergroten. Om de diversiteit te vergroten wordt plantmateriaal van buiten de boerderij aangetrokken (b.v. via meer bomen nu). In de zomer is er een telling gedaan om te kijken hoeveel verschillende struiken/bomen-soorten de natuurstrook rijk is. Het aantal getelde soorten was toegenomen tot 23 soorten bomen/

struiken. De pionier-bomen wilg en populier doen het heel goed en zorgen voor veel volume. In het voorjaar zijn er een aantal jonge kastanjes en eiken geplant. Helaas heeft geen daarvan het gered.

Het opvullen van de insectenkasten met gaatjeshout is nog steeds werk in uitvoering. De kasten zijn wel al regelmatig gebruikt door solitaire bijen en hommels. Er zijn nu meerdere vogelhuisjes geplaatst (voor mus, koolmees, pimpelmees); in 2025 hebben we geen nestactiviteit gezien. Aan de oostkant is een vier meter hoge metalen paal geplaatst om een uitkijkpost voor roofvogels te creëren. Dat is gelukt. Regelmatig zijn er roofvogels te zien, en natuurlijk maken ook andere vogels hier gebruik van. In samenwerking met Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland heeft het bouwteam van HBH een torenvalk-nestkast geplaatst aan de noordkant op ons

terrein. Dit is gerealiseerd met subsidie van de Vogelbescherming die ons ook een zaadmengsel voor 400 m2 heeft geschonken voor de geertjes. De inzet op weinig onderhoud is nog niet helemaal gelukt, met name omdat bramenstruiken en brandnetels de strook dan helemaal dreigen over te nemen. Hier is op sommige plekken gedurende het jaar dan ook actief op ingegrepen. Het idee is om de bramen niet verder te laten uitbreiden, omdat het permanent weghalen een illusie is. Bovendien zijn bramen waardevolle nectarplanten voor vele insecten en bieden ze schuil- en broedgelegenheid voor vogels. In het landschapsplan blijft deze strook behouden, al kan er wel een sloot doorheen worden aangelegd. Dus in 2026 kunnen we ook hier onze biodiversiteit blijven vergroten.

LifeTerra Haagplantdag

In december, kwam er een team van LifeTerra langs om een haag te planten aan de zuidkant van de kruidentuin. LifeTerra is een non-profit organisatie die als doel heeft om 500 miljoen bomen en struiken te planten in Europa. De organisatie is nu 400 struiken dichterbij dit doel. In de ochtend kwam een brugklas van Hageveld ons helpen met het planten en in de middag werd de haag afgemaakt door een aantal donoren (sociaal verbonden). De haag, die uit 12 verschillende soorten bestaat, gaat bijdragen aan de biodiversiteit en fungeert tevens als windbreker voor de kruidentuin (natuurgedreven). De haag is een donatie van LifeTerra (economisch gedragen), en deze organisatie wil graag nog een keer terugkomen als wij nog meer hagen willen aanleggen.

2

Bovengrondse biodiversiteit

FLORA

Ook in 2025 zijn er diverse momenten geweest voor de monitoring van de flora op de boerderij. Op 19 april, 28 juni, 6 september liepen we een ronde met leden van Team Natuur. Gelopen is volgens de vastgestelde route, zoals ook eerdere jaren is gedaan.

Verder heeft het natuurteam meegedaan aan de eindejaars plantenjacht op de boerderij, uitgeroepen door Floron. Doel van deze plantenjacht is om te kijken welke planten bloeien tussen 25 december en 3 januari.

2.1 FLORA

Naast de gezamenlijke monitoring, kan iedereen op elk moment waarnemingen invoeren op de app ObsIdentify. Deze komen terecht op de website waarneming.nl bij het gebied van de boerderij. Dit geeft inzicht in de verschillende soorten die zijn waargenomen, het aantal waarnemingen en het aantal waarnemers. In de bijlage is de tabel te vinden met de verschillende soorten uit de website van waarneming.nl. Deze zijn aangevuld met binnengekomen waarnemingen van mensen die de app niet willen of kunnen gebruiken. In totaal zijn er 691 waarnemingen ingevoerd, die resulteerden in een

lijst van 184 verschillende soorten planten, heesters en bomen gezien op de boerderij. Daarnaast 1 hybride soort, 11 verzamelsoorten, 1 variant en 2 ondersoorten. Het aantal van 184 verschillende soorten is iets lager dan de 199 getelde soorten in 2024, maar hoger dan de 125 getelde soorten in 2023. Alle 15 soorten die Floron aangeeft bij de eindejaars plantenjacht zijn bloeiend aangetroffen op de boerderij.

In de soorten die we door het jaar heen waarnemen, zitten ook een aantal die zijn aangeplant en zich vervolgens hebben uitgezaaid en verspreid. Denk aan tuinradijs, tuingoudsbloem, phacelia. Of andere soorten die niet inheems zijn maar in die omgeving zijn aangeplant of gezaaid en nu ook op de boerderij voorkomen, zoals inkarnaat klaver, Perzische klaver, reuzenbalsemien. Ook zijn er enkele

zeldzame soorten aangetroffen, mogelijk zijn die dichtbij aangeplant en uitgezaaid.

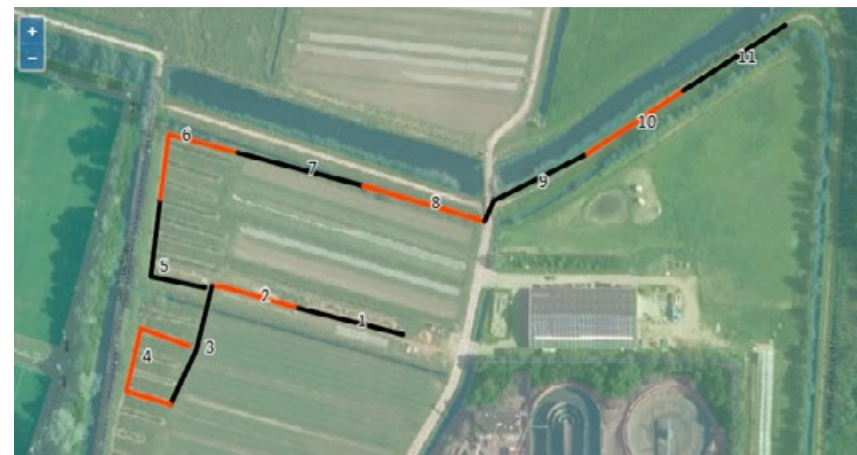
Gras- en hooilandpercelen

De percelen I en J zijn de weidepercelen voor de runderen. In mei zijn er drie pinken en een os gekomen. Zij hebben tot eind oktober buiten gelopen en zijn daarna naar de potstal gegaan.

Voor hun komst is er nog zuring getopt op deze percelen. De ridderzuring is niet goed voor het vee. Op een klein deel van perceel I is gekeken naar

Watermunt en waterzuring op het dijkje langs het Spaarne

de soorten die daar voorkwamen. Dit waren pinksterbloem, akkerdistel, paardenbloem, scherpe boterbloem, hondsdrif, zilverschoon, veenwortel, gewone hoornbloem, ruw beemdgras, grote vossenstaart en gestreepte witbol. Een meer systematische inventarisatie van de hooi- en graslanden zoals in 2024 gedaan, hebben we vorig jaar niet kunnen uitvoeren.

Voor de komst van de runderen zijn de percelen I en J ook enkele keren geklepel. Het is niet mogelijk hier te maaien door de grote oneffenheid van de grond. In het voor- en najaar zijn deze percelen handmatig bekalkt. De percelen G en H zijn hooilanden. Hier is in het najaar een ruime hoeveelheid hooi geoogst.

2.2 DAGVLINDERS

Dit jaar hebben we onze vlindertelroute uitgebreid met een route door de boomgaard bij de bijenkasten. Waarom? Omdat we nieuwsgierig waren wat voor vlinders fruitbomen en struiken aantrekken én omdat de bestaande route simpelweg te kort was

voor een goede telling. Op de kaart is het nieuwe deel als een loepje bij nummers 3-4 aangegeven. Normaal gesproken mag een route niet zomaar worden aangepast, maar omdat we pas één jaar tellen en er nog weinig vergelijkingsmateriaal is, gaf de Vlinderstichting groen licht voor deze vernieuwing.

Onze route bestaat nu uit 11 sectoren, die we elke week van april tot en met september in een wandeltempo afleggen. We tellen alleen tussen 10:00 en 17:00 uur (zomertijd), bij temperaturen tussen 13 en 17 °C. Het weer moet meewerken: minder dan 50% bewolking (of meer als het warmer is dan 17°C), windkracht maximaal 5 Beaufort, en het moet droog zijn. Dat maakt dat een consequente wekelijkse telling een forse uitdaging was. Tijdens het tellen noteren we alle vlinders die we zien binnen 2,5 meter naast ons, 5 meter voor ons en 5 meter boven ons hoofd. Volgt een vlinder ons naar een volgende sector? Dan schrijven we hem daar nog een keer op – zo houden we het overzicht per sector scherp.

Figuur 2. Aantal gevangen dagvlinders per maand op het meetpunt in 2025 en 2024 (bron: Vlinderstichting)

We zijn 23 keer op pad gegaan tussen april en september en telden in totaal 286 dagvlinders, verdeeld over 15 soorten. Het meest voorkomend was het klein koolwitje, waarvan we er 89 hebben geteld. In de grafiek is te zien dat er in mei en juni een

piek was, wat opvallend is omdat er in juni normaal gesproken juist een dip in de vlinderpopulatie optreedt. Hieronder een overzicht van de getelde soorten in 2024 en 2025. Let op: doordat de route in 2025 is uitgebreid, zijn de cijfers niet één-op-één vergelijkbaar.

Naast de telling van de Vlinderstichting zijn er via ObsIdentify ook vlinders waargenomen op het hele terrein. Er is veel overlap met de soorten uit de vlinderoute, maar als extra zijn onder andere het bruin blauwtje, de eikenpage en de gehakelde aurelia waargenomen.

Tabel 1. Aantal waargenomen vlinders per soort op de telroute in 2024 en 2025*

Soort	2024	2025
Atalanta – Vanessa atalanta	9	13
Bont zandoogje – Pararge aegeria	7	11
Boomblauwtje – Celastrina argiolus	0	9
Bruin zandoogje – Maniola jurtina	15	16
Dagpauwoog – Aglais io	10	7
Distelvlinder – Vanessa cardui-2	2	3
Gehakelde aurelia – Polygonia c-album	1	0
Groot dikkopje – Ochlodes sylvanus	11	15
Groot koolwitje – Pieris brassicae	5	26
Hooibeestje – Coenonympha pamphilus	6	38
Icarusblauwtje – Polyommatus icarus	2	3
Klein geaderd witje – Pieris napi	6	29
Klein koolwitje – Pieris rapae	10	89
Kleine vos – Aglais urticae	3	18
Kleine vuurvlinder – Lycaena phlaeas	13	3
Landkaartje – Araschnia levana	0	3

*Doordat de route in 2025 is uitgebreid gaat de vergelijking een beetje mank

Tabel 2. Aantal waargenomen vlinders (individuen) per soort buiten de telroute (losse waarnemingen) in 2025

Dagvlinder via ObsIdentify	2025
Atalanta – Vanessa atalanta	5
Bont zandoogje – Pararge aegeria	6
Boomblauwtje – Celastrina argiolus	3
Bruin blauwtje – Aricia agestis	6
Bruin zandoogje – Maniola jurtina	13
Dagpauwoog – Aglais io	26
Distelvlinder – Vanessa cardui	1
Eikenpage – Favonius quercus	1
Gehakelde aurelia – Polygonia c-album	3
Groot dikkopje – Ochlodes sylvanus	6
Groot koolwitje – Pieris brassicae	3
Hooibeestje – Coenonympha pamphilus	8
Icarusblauwtje – Polyommatus icarus	9
Klein geaderd witje – Pieris napi	8
Klein koolwitje – Pieris rapae	8
Kleine vos – Aglais urticae	15
Kleine vuurvlinder – Lycaena phlaeas	14
Landkaartje – Araschnia levana	2

Waard- en nectarplanten

Vlinders zijn kieskeurige gasten: ze leggen hun eitjes alleen op planten die essentieel zijn voor hun rupsen. Zo'n waardplant is dus onmisbaar voor de ontwikkeling van de vlinder. Ook bij nectar zijn ze selectief; elke soort

heeft favoriete bloemen om de energie vandaan te halen. Nectar zit vol suikers, eiwitten en vitamines, vooral belangrijk voor vrouwtjes die eitjes willen leggen. Niet alleen vlinders, maar ook bijen en andere insecten leven van de nectar.

Tabel 3. Waard- en/of nectarplanten per vlindersoort

Soort	waardplanten	nectarplanten
Atalanta	Grote en kleine brandnetel	Koninginnenkruid, klimop, distels en vlinderstruik Najaar: ook rottend fruit en sap van bloedende bomen
Bont zandoogje	Grassen (kropaar, kweekgras, veldbeemdgras, gewoon struikgras en zwenkgras)	Honingdauw*, sap van vruchten en bloedende bomen, braam
Boomblauwtje	Sporkehout, klimop, heide, hulst, wegedoorn en kattenstaart	Honingdauw, sap van bloedende bomen en nectar van de bomen
Bruin zandoogje	Grassen	Vele kruiden en struiken, o.a. kale jonker en akkerdistel
Dagpauwoog	Grote brandnetel, hop	Voorjaar: sleedoorn, klein hoefblad en paardenbloem Najaar: koninginnenkruid, akkerdistel en vlinderstruik
Distelvlinder	Diverse distelsoorten, kleine klis, kaasjeskruid en brandnetels	Akkerdistel, vlinderstruik en koninginnenkruid
Eikenpage	Eik	Honingdauw; nectar van sporkehout, boerenwormkruid, braam of distels
Gehakelde aurelia	Grote brandnetel, hop, iep, aalbes	Sleedoorn en bloeiende wilgen Later in het seizoen: akkerdistel, braam, koninginnenkruid, rottend fruit.
Groot dikkopje	Grassen	Gewone braam, dophei en akkerdistel.
Groot koolwitje	Koolsoorten en andere kruisbloemigen, zoals damastbloem en koolzaad, Oost-Indische kers	Verschillende kruiden en struiken, zoals rode klaver, vlinderstruik en verschillende soorten distels. Bieslook, Oost-Indische kers
Hooibeestje	Grassen	Bloemrijke graslanden; meer dan 80 nectarplanten. De meest gebruikte zijn akkerdistel, gewoon duizendblad en struikhei. Ook oregano
Icarusblauwtje	Diverse klaversoorten, zoals hopklaver, rolklaver en gewone rupsklaver	Vlinderbloemigen en andere kruiden

* Honingdauw is een heldere nectar-achtige vloeistof die wordt afgegeven door veel soorten blad- en schildluizen, witte vliegen en de schimmel echt moederkoren.

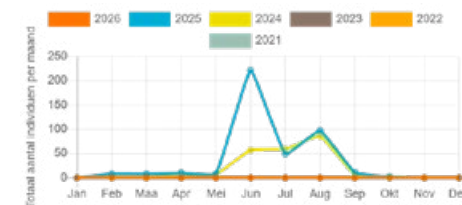
Tabel 3 (vervolg). Waard- en/of nectarplanten per vlindersoort

Soort	waardplanten	nectarplanten
Klein geaderd witje	Kruisbloemigen, zoals look-zonder-look en pinksterbloem	Nectar van de waardplanten, maar ook andere kruiden zoals akkerdistel en kale jonker, Bieslook en Oost-Indische kers
Klein koolwitje	Koolsoorten en andere kruisbloemigen, zoals damastbloem en koolzaad, Oost-Indische kers	130 soorten nectarplanten; meestal kool, vlinderstruik, akkerdistel en grote kattenstaart, bieslook, Oost-Indische kers
Kleine vos	Grote brandnetel	Diverse planten
Kleine vuurvlinder	Schapenzuring, veldzuring	Meer dan 100 soorten nectarplanten
landkaartje	Grote brandnetel	Voorjaar voeden: fluitenkruid Zomer: akkerdistel, berenklauw en koninginnenkruid

2.3 NACHTVLINDERS

In 2025 is de monitoring van nachtvinders met een led-emmer voortgezet. Het meetpunt in de boomgaard (in de hoek van Bo 2, tegen het bos van Hageveld) is ongewijzigd gebleven, met een kleine hick-up toen de kuubskist waar de emmer altijd op staat bleek te zijn verplaatst. Voor een gestandaardiseerde meting is het van belang dat de meetcondities altijd precies gelijk zijn (afgezien van natuurlijke wisselingen uiteraard), dus de kist is snel weer op de vertrouwde plek teruggezet. Zie het jaarverslag van 2024 voor een gedetailleerde beschrijving van de meetmethode met led-emmer. In dit tweede monitoringjaar hebben we de val 19 nachten geplaatst en 414

individuele nachtvinders ingevoerd in het meetnet, verdeeld over 100 soorten. Het aantal vangnachten was vergelijkbaar met 2024, waarin de val 17 keer is gebruikt. Het aantal soorten dat is gezien ligt iets hoger, maar dat kan te maken hebben met het grotere aantal vangnachten. Wel opvallend is

Figuur 3. Aantal gevangen nachtvinders per maand op het meetpunt in 2025 en 2024 (bron: Vlinderstichting)

het gemiddeld aantal nachtvlinders dat per keer werd gevangen. In 2024 was dat 13,2 individuen per vangactie; in 2025 lag dat aantal met 21,8 fors hoger. Dat kan natuurlijk te maken hebben met verschillende weersomstandigheden. Het aantal gevangen nachtvlinders is sterk afhankelijk van het seizoen (alle soorten hebben een specifieke periode in het jaar waarin ze vliegen) én het weer tijdens de vangnacht. Het verschil tussen 2024 en 2025 is daarmee dus niet direct te verklaren. Pas als meerdere jaren op rij wordt gemonitord kunnen mogelijk trends worden gesignaleerd. Een belangrijke verklaring voor het veel grotere aantal gevangen individuen is te vinden bij de zogenaamde grasmotten.

Dat is een zeer soortenrijke groep met een aantal soorten die erg op elkaar lijken. Met hulp van ObsIdentify zijn ze meestal gelukkig wel te onderscheiden. Deze groep werd in enorme aantallen gevangen in 2025. De meest algemene – heel toepasselijk de gewone grasmot (*Chrysoteuchia culmella*) genaamd – werd in totaal 107 geteld. Vergelijk dat eens met de meest algemene soort van 2024: de brandnetelbladroller (*Celypha lacunana*) werd dat jaar 20 keer geteld (en 24 keer in 2025, dus heel vergelijkbaar). En dan hebben we het nog niet eens over de blauwooggrasmot (*Agriphila straminella*), de variabele grasmot (*Agriphila tristella*), de oranje-bruine grasmot (*Pediasia contaminella*),

de bleke grasmot (*Crambus perlella*) en de zilverstreepgrasmot (*Crambus pascuella*) die ook allemaal gezien werden. Kortom: heel veel grasmotten. Ook die naam is overigens heel toepasselijk, het zijn de kleine fladderaars die soms in groten getale voor je voeten opvliegen als je op een vroege ochtend door het gras van de boomgaard loopt. De rupsen leven van gras, vandaar! Het voert te ver om alle andere soorten die zijn gezien hier op te sommen. Wel goed om te benoemen is het feit dat de variatie tussen de eerste twee meetjaren heel groot is. Van de 94 soorten die in 2024 werden geteld, kwam ongeveer de helft in 2025 niet terug in de tellingen. Dat betekent dus ook dat heel veel van de 100 soorten die in 2025 werden gevangen juist in 2024 nog niet waren gezien. Kortom, de toevalsfactor lijkt nog heel groot. We gaan de komende jaren zien of er een soort rode lijn valt te ontdekken van soorten die jaarlijks in redelijke aantallen terugkomen. Dan kunnen we vaststellen dat dat de soorten zijn waarvoor onze boerderij de juiste condities biedt.

2.3 RUPSEN

Eigenlijk verdienen rupsen geen eigen paragraaf: het is geen soortgroep op zich. Rupsen zijn niets anders dan jonge (nacht)vlinders. Maar omdat ze zo verschillend zijn van de volwassen exemplaren, worden ze vaak toch apart behandeld. Bovendien zal het merendeel van de bevolking ook

larven van andere insecten regelmatig uitschelden voor rups. Probeer een larve van een blad- of sluipwesp maar eens te onderscheiden van een (nacht)vlinderrups. Kortom, niet elke rups is echt een rups. Zonder rupsen zijn er geen gevleugelde (nacht)vlinders op de boerderij. We zien ze regelmatig in de gewassen en in de boomgaard, maar de boeren zijn niet altijd blij met rupsen, aangezien ze groente kunnen aantasten. Werkploegen op het land verwijderen dan ook geregeld rupsen uit met name de kolen om te voorkomen dat deze te veel worden aangevreten. Toch is er ook een goede kant aan dit verhaal: de rupsen groeien uit tot de (nacht)vlinders die we dan weer wel graag zien. We monitoren de rupsen op de boerderij niet apart, zoals we met de dag- en nachtvlinders doen. Maar tijdens onze reguliere observatietochten registreren we wel ook de rupsen die we tegenkomen. Daarnaast hebben we ook dit jaar veel rupsen gezien op de brandnetels aan de achterkant van ons terrein bij de bramen. Brandnetels zijn een belangrijke waardplant voor bijvoorbeeld de dagpauwoog. We proberen dus op verschillende plekken brandnetels te laten staan, zodat vlinders er hun eitjes kunnen leggen.

Thuis komen de HBH-leden vast ook nog wel eens een rups tegen in de groenten die ze vers van het land hebben opgehaald. Het is een mooi besef te weten dat hier prachtige (nacht)vlinders uit tevoorschijn kunnen komen.

2.4 BIJEN

Er zijn in Nederland ongeveer 350 verschillende soorten bijen, waaronder ook de hommels vallen. Bijen leveren een belangrijke bijdrage aan de bestuiving van gewassen. Het zijn dus belangrijke insecten die we graag op de boerderij zien.

Afgelopen jaar hebben we een voorzichtige start gemaakt met het in kaart brengen van de wilde bijen op de boerderij. Tijdens regelmatige vaste wandelingen op ons terrein proberen

we in kaart te brengen op welke plaatsen op de boerderij hommels en bijen te zien zijn. Maar het determineren van bijen is moeilijk: er zijn veel verschillende soorten die slechts in kleine details van elkaar verschillen. Extra handicap bij de monitoring: bijen bewegen snel en onvoorspelbaar waardoor je snel moet zijn met herkennen. Het lukt dus helaas vaak niet goed om exact te bepalen welke bijensoorten zich bij ons thuis voelen. Toch denken we dat het de moeite waard is om de bijen te

observeren. De informatie die we op deze manier verzamelen gebruiken we bijvoorbeeld om het inzaaien van de geertjes te optimaliseren of advies te

geven over het maaibeeld. We bekijken komend jaar hoe we de leefomgeving van solitaire bijen verder kunnen ondersteunen op de boerderij.

2.5 BROEDVOGELS

Het systematisch tellen van broedvogels op en rond de boerderij is in 2025 voortgezet. We volgen de werkwijze van het SOVON Broedvogel Monitoring Protocol (BMP). Deze gestandaardiseerde telmethode hanteren we nu al vier jaar op rij (2022-2025). Afgelopen jaar zijn zeven telrondes gedaan, waarvan zes rond zonsopkomst en één bij zonsondergang. Om in lijn te blijven met voorgaande jaren, had nog een extra avondtelling moeten plaatsvinden. Door tijdgebrek is dat helaas niet gelukt. Dit zou de resultaten enigszins beïnvloed kunnen hebben: sommige soorten (zoals roodborsten) zingen lang door, waardoor ze later op de avond makkelijker te tellen zijn.

Om ook de omgeving in het onderzoek te betrekken, tellen we niet alleen op de boerderij maar ook in de omgeving (Hageveld en Meermond). Zo krijgen we een goed beeld van de broedvogels op en rond de boerderij. Op de langere termijn (5 – 10 jaar) kunnen we mogelijk trends gaan signaleren. Hopelijk kunnen we dan ook zien dat onze inspanningen in de vorm van aangepaste bedrijfsvoering (ten opzichte van reguliere boeren-

bedrijven) en natuurherstelmaatregelen een positief effect hebben op de aantallen broedvogels.

In tabel 4 zijn de aantallen territoria op de boerderij weergegeven. Dit betreft alleen het terrein van de boerderij: Meermond en Hageveld zijn in deze tabel buiten beschouwing gelaten. In voorgaande jaren lag het totaal aantal territoria op de boerderij steeds tussen de 45 en 50. Afgelopen jaar schiet daar behoorlijk bovenuit met in totaal 66 territoria.

Het aantal soorten waarvan territoria zijn vastgesteld is met 26 wel goed vergelijkbaar met eerdere jaren. Sommige soorten zijn in 2025 dus in veel grotere aantallen geteld. Dit zien we vooral bij de watervogels: ganzen, eenden en meerkoeten. In de meeste gevallen gaat het bij deze soorten om gevonden nesten. Ook mezen waren in 2025 massaal aanwezig: Tien territoria van kool- en pimpelmees versus slechts één tot drie in eerdere jaren. Bijna alle nestkasten rond de boerderij waren bezet. De meest in het oog springende was een paartje pimpelmezen dat het nestkastje aan de keet had uitgekozen als broedplek.

Tabel 4. Aantal territoria van broedvogels op de boerderij 2022 – 2025

Soort	Aantal territoria			
	2025	2024	2023	2022
Grauwe gans – <i>Anser anser</i>	1	0	1	0
Soepgans – <i>Anser anser</i> var. <i>domestica</i>	2	1	2	4
Grote Canadese gans – <i>Branta canadensis</i>	1	1	1	2
Nijlgans – <i>Alopochen aegyptiaca</i>	0	2	1	1
Knobbelzwaan – <i>Cygnus olor</i>	1	0	0	0
Krakeend – <i>Anas strepera</i>	4	4	3	0
Wilde eend – <i>Anas platyrhynchos</i>	3	2	3	5
Soepeend – <i>Anas platyrhynchos</i> var. <i>domestica</i>	3	1	2	0
Fazant – <i>Phasianus colchicus</i>	1	0	0	1
Waterhoen – <i>Gallinula chloropus</i>	3	2	2	1
Meerkoet – <i>Fulica atra</i>	9	6	4	4
Scholekster – <i>Haematopus ostralegus</i>	1	0	1	0
Kievit – <i>Vanellus vanellus</i>	1	1	1	1
Houtduif – <i>Columba palumbus</i>	0	0	1	0
Boerenzwaluw – <i>Hirundo rustica</i>	0	1	0	0
Witte kwikstaart – <i>Motacilla alba</i>	0	0	1	1
Winterkoning – <i>Troglodytes troglodytes</i>	4	4	3	0
Heggenmus – <i>Prunella modularis</i>	3	2	1	0
Roodborst – <i>Erithacus rubecula</i>	2	2	1	0
Merel – <i>Turdus merula</i>	3	3	3	3
Zanglijster – <i>Turdus philomenos</i>	1	0	0	0
Cetti's zanger – <i>Cettia cetti</i>	0	1	0	0
Bosrietzanger – <i>Acrocephalus palustris</i>	1	0	0	0
Kleine karekiet – <i>Acrocephalus scirpaceus</i>	3	3	2	0
Zwartkop – <i>Sylvia atricapilla</i>	3	2	3	1
Tijftjaf – <i>Phylloscopus collybita</i>	0	2	1	1
Fitis – <i>Phylloscopus tristis</i>	2	0	0	0
Goudhaan – <i>Regulus regulus</i>	0	1	0	0
Staartmees – <i>Aegithalos caudatus</i>	1	0	0	0
Pimpelmees – <i>Parus minor</i>	5	1	1	1
Koolmees – <i>Parus major</i>	5	1	2	0
Ekster – <i>Pica pica</i>	2	1	1	1
Zwarte kraai – <i>Corvus corone</i>	0	0	2	1
Groenling – <i>Chloris chloris</i>	1	1	3	0
Putter – <i>Carduelis carduelis</i>	0	0	2	0
Kneu – <i>Linaria cannabina</i>	0	1	0	0

Ook waren er afgelopen jaar een aantal nieuwkomers die voor het eerst broedden op de boerderij. Zo was een paartje staartmezen al vroeg in het voorjaar druk bezig met het bouwen van een prachtig bolvormig nestje in de bramen bij de boomgaard. Later in het jaar liet de familie met uitgekomen jongen zich mooi zien. Ook nieuw was een voluit zingende bosrietzanger in de haag tussen de varkenswei en het pad richting Meermond. In Meermond werd deze soort ook in 2024 al gezien, maar dit was de eerste die zich (nipt) op het terrein van de boerderij bevond. Een zanglijster had zich gevestigd in de haag tussen de kleine boomgaard en het fietspad langs de voetbalvelden. Zingen deed deze vogel ook vaak vanuit de hoge bomen langs de voetbalvelden. De laatste nieuwkomer was de knobbelzwaan. Een paartje had

een nest tussen de voetbalvelden en Hageveld, buiten de boerderij dus. Maar na het uitkomen van de jongen verplaatsten ze zich naar de sloot die het terrein van HBH doorkruist. Ook een dergelijke waarneming van een paar knobbelzwanen met mooie lichtgrijze donsjongen vertaalt zich naar een territorium op de boerderij.

Opvallende afwezig dit jaar was de tijftjaf. Tot afgelopen jaar werden daar jaarlijks één of twee territoria van gevonden. In 2025 waren ze afwezig en vervangen door een andere nieuwkomer, de fitis. Fitis en tijftjaf zijn zeer nauwe verwanten en op het oog heel lastig van elkaar te onderscheiden. Van verwarring kan echter geen sprake zijn; voor de tellingen wordt vooral op zang gelet en in dat opzicht zijn deze twee soorten niet te verwisselen. Gek

genoeg heeft er dus een volledige wisseling van de wacht plaatsgevonden. We zijn benieuwd hoe dat er in 2026 uit gaat zien.

In totaal lijken er in 2026 dus veel meer vogels op de boerderij te hebben gebroed dan in de jaren ervoor. Dit jaar gaan we zien of er sprake is van een eenmalige opleving, of dat het aantal territoria weer zo hoog uitkomt. Mezen blijken ook in de andere delen van het telgebied (Meermond en Hageveld) in zeer wisselende aantallen te broeden.

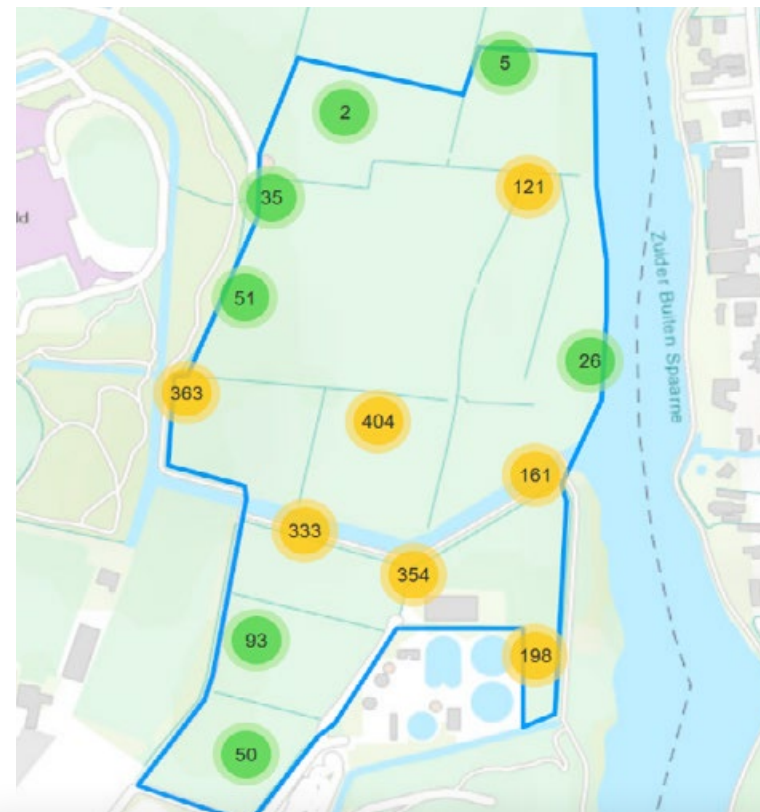
2.6 OVERIGE SOORTGROEPEN

Voor andere soortgroepen dan in de voorgaande paragrafen besproken, hebben we (nog) geen systematische monitoring opgezet. Het gaat dan bijvoorbeeld om zoogdieren, kevers, vliegen, bijen, wespen en andere insecten en ongewervelden. Uiteraard zijn ook deze soortgroepen ruim vertegenwoordigd op de boerderij, maar ze worden alleen op basis van toevallige waarnemingen geregistreerd. We zouden dat graag anders zien, want qua biodiversiteit leveren de verschillende soorten insecten een grote bijdrage (zie tabel 5), maar gebrek aan tijd en menskracht nekt ons wat dat betreft. In 2025 zijn er 2.166 waarnemingen op ons terrein in ObsIdentify geregistreerd van

Dus daar zou best wel eens een normale fluctuatie aan ten grondslag kunnen liggen, zeker gezien het feit dat aantallen van andere soorten op de boerderij, zoals bijvoorbeeld de merel met al drie jaar op rij drie territoria, juist zeer stabiel zijn. Voor watervogels geldt waarschijnlijk dat door verbeterde kennis van terrein en favoriete broedplekken de nesten steeds beter gevonden worden. Of daar dus echt sprake is van een toename of dat het slechts gaat om een verbeterde trefkans is de vraag. Wordt vervolgd in 2026!

4.390 individuen, resulterend in een lijst van 653 soorten en 80 verzamelsoorten. Daarmee hebben we de magische grens doorbroken van 1.000 vastgelegde soorten sinds we begonnen met monitoren. De teller stond ultimo 2025 op 1.017.

Er is in 2025 iets minder vastgelegd dan in 2024, toen waren er 2.509 waarnemingen van 4.319 individuen resulteerden in een lijst van 685 soorten en 118 verzamelsoorten. Het is niet helemaal duidelijk hoe dat komt, mogelijk omdat mensen soorten die ze al kennen niet meer vastleggen en uploaden. We zullen andermaal duidelijk moeten maken dat het van groot belang is te blijven registreren.

Tabel 5. Aantal waargenomen soorten op de boerderij van een aantal groepen in 2024 en 2025

Soortgroep	2024	2025	Soortgroep	2024	2025
Vliegen en muggen (Diptera)	89	83	Sprinkhanen en krekels (Orthoptera)	7	11
Kevers (Coleoptera)	59	60	Libellen	17	16
Bijen, wespen en mieren (Hymenoptera)	53	44	Reptielen en amfibieën	3	3
Wantsen, cicaden en pantenluizen (Hemiptera)	42	42	Zoogdieren	2	9
			Insecten (overig)	18	12
			Geleedpotigen (overig)	29	18
			Weekdieren	11	6

Zoogdieren

Waar zoogdieren-monitoring in 2024 nog een blinde vlek was, kunnen we nu melden dat we hierin in 2025 een flinke sprong voorwaarts hebben gemaakt, met dank aan de op verschillende plekken geïnstalleerde wildcamera's die beelden van verschillende zoogdieren

hebben opgeleverd. Zo hebben we helder in beeld gekregen dat het vossenpaar (*Vulpes vulpes*) in Park Meermond drie jongen succesvol heeft grootgebracht met als bonus mooie beelden van spelende jonge vossen.

Pootafdruk van vermoedelijk een otter

In maart is de boerderij zeer waarschijnlijk bezocht door een otter (*Lutra lutra*), de pootafdrukken zijn door een deskundige bij waarneming.nl beoordeeld en toegekend aan de otter. De stadsecoloog van Haarlem heeft in die periode ook melding gemaakt van een otter.

Boommarter

Ook is de boommarter (*Martes foina*) op beeld vastgelegd, we hadden al een sterk vermoeden dat hij er was, maar nu weten we het zeker.

Mollen

Net als in 2024 zijn de molshopen geteld op de boerderij tijdens het weekend van de molshopen telling. Hetzelfde gebied als het jaar ervoor is bekeken, de percelen B en C. Maar omdat delen van perceel B kort ervoor door de varkens waren omgewoeld, is dat deel overgeslagen. Op andere plekken waren complete tunnels gegraven wat het tellen ook lastig maakte. Mollentunnels of mollenritten zijn oppervlakkig gegraven gangen naast elkaar waardoor een lange tunnel ontstaat.

Perceel C: Totaal aantal 387. Bij de boomgaard in de grootste dichtheid (172). Op de (veel grotere) akker zijn 215 molshopen geteld. Het overige deel van perceel C is niet geteld ofwel omdat hier recent geploegd was, ofwel omdat hier de kruidentuin ligt. Hier vonden we wel langs de haag en de sloot molshopen.

Perceel B: In totaal 279 molshopen, waarvan 149 in de boomgaard. Een flink deel van perceel B is recent door de varkens gebruikt. Daar hebben we niet geteld. Wel langs de randen van perceel B.

**Totaal 387 + 279 =
666 molshopen**

Vleermuizen

In mei heeft de vleermuizenwerkgroep Zuid-Kennemerland eenmalig onderzoek naar vleermuizen gedaan op en langs ons terrein, vanaf het pad bij Meermond, langs de kas tot aan het einde van onze boomgaard B1. Het waaide die avond

nogal, dus het was niet echt goed vleermuizenweer. Toch zijn er een aantal vleermuizen gedetecteerd. Zie het schema hieronder. Vanaf 2026 wordt de vleermuizen-telling een vast onderdeel van onze monitoringactiviteiten.

Tabel 6. Aantal waargenomen vleermuizen 2025

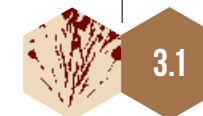
Code Kaleidoscope	Naam	Aantal waarnemingen
NYCNOC	Rosse vleermuis (Nyctalus noctula)	2
PIPPIP	Gewone dwergvleermuis (Pipistrellus pipistrellus)	96
PIP NAT	Ruige dwergvleermuis (Pipistrellus nathusii)	5
MYODAS	Meervleermuis (Myotis dasycneme)	1

Validatie waarneming Batlogger M2 (Eric) 26-05-2025
Herenboeren Heemstede

3

Biodiversiteit en bodemgezondheid

3.1

MONITORING BODEMDIEREN

Het fundament – letterlijk en figuurlijk – onder onze manier van landbouw bedrijven is een sterke bodembiodiversiteit. Een gevarieerd en actief bodemleven met onder meer wormen, bacteriën en schimmels zorgt voor een sterke bodemstructuur, beluchting van de grond, afbraak van organische afvalstoffen, stabiele koolstofopslag, toename van het mineraalgehalte, effectieve wateropslag en het voorkomen van (plant)ziekten. Een gezonde bodem levert nutriënten en is de voedingsbodem voor een goede productie.

Regenwormen zijn de ideale 'wegbereiders' voor gezonde grond. Deze 'ingenieurs van de bodem' graven tunnels, breken dood plantmateriaal af en scheiden een soort humus uit. Hierdoor aarden wortels beter, wordt de plantgroei bevorderd en brengen gewassen meer op.

Team Natuur monitort elk kwartaal de soortenrijkdom in de grond op tien vaste plekken. Deels is dat productiegrond/boomgaard, deels (gras)land waar koeien of varkens grazen of gegraasd hebben. De methode die we gebruiken is de gangbare bij bodemleven-monitoring: schop in de grond, een kluit van 30 x 30 x 30 centimeter eruit en die minutieus onderzoeken.

Het is empirisch onderzoek: we noteren wat we zien (zonodig met hulp van ObsIdentify). Wat we aantreffen zijn

vooral regenwormen, maar we vinden ook incidenteel kevers, kniptorren, slangmiljoenpoten, duizendpoten, naaktslakken, springstaarten, ritnaalden, pissebedden, wolfspinnen, emelten en niet te definiëren kruipend leven. Voor laboratorium-analyses van grondmonsters (om schimmels en bacteriën te kunnen detecteren) is nog geen budget vrijgemaakt; alleen bij de start van Herenboeren Heemstede (2022) is zo'n onderzoek uitgevoerd.

Door periodiek te monitoren willen we ontdekken hoe we de bodem kunnen verbeteren. Volgens de Universiteit Wageningen moeten we dit onderzoek minimaal vijf jaar doen om conclusies te kunnen trekken en gerichte verbeterstappen te kunnen zetten. We zijn nu twee jaar structureel bezig. Tot nu toe verschilt de score per onderzochte locatie bij elke meting sterk (ten opzichte van elkaar én ten opzichte van eerdere resultaten). Conclusies trekken is inderdaad nog lastig, mede gezien het feit dat er geen benchmark is waarmee we het kwaliteitsniveau van onze bodem in perspectief kunnen zetten. We blijven dit onderzoek wel uitvoeren in de verwachting – hoop? – dat de data ons op termijn veel inzicht kunnen bieden.

3.2 COMPOSTERING

Het opzetten van een structureel systeem voor compostering is in 2025 deels gelukt. Ondanks de ambitieuze plannen en een succesvolle testopstelling is de thermofiele compostering nog niet van de grond gekomen. Gebrek aan (deskundige) mankracht is daar

debet aan. De tak van sport binnen de compostering die inmiddels wel goed loopt is de grovere variant. Onder leiding van HBH-lid Guus Touber is een goed werkbaar systeem opgezet. Het afgelopen jaar is als eerste succes 8 kuub kant-en-klare compost geleverd voor de kas.

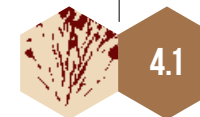

Er zijn vier grote bakken van circa 3 x 3 meter, achter de schuur. In bak 1 wordt compost verzameld die klaar voor gebruik is. In de overige bakken is compost in voorbereiding. In twee bakken vindt het primaire proces plaats. Hierin worden veel uiteenlopende ingrediënten ingebracht. Vrijwel al die ingrediënten zijn, al dan niet gehakseld, direct bruikbaar. Zuring wordt eerst in kuubzakken gestopt om de kiemkracht te doden. Zodra dit gebeurd is gaat ook zuring op de composthoop. Alle ingrediënten komen van onze boerderij (land en schuur), op één na dat (deels) van buiten komt: koffieprut. Dit is een noodzakelijk ingrediënt, want toegevoegd aan de menselijke fecaliën-hoop (uit ons compost-toilet) zorgt dit snel voor de noodzakelijke temperatuurstijging. Door de zogenaamde lasagne-methode stijgt de temperatuur in de bakken naar circa 60 graden, de ideale temperatuur voor een snel en effectief composteringsproces.

Eind 2025 was de onderlaag van de bakken 2 en 4 gereed. De bovenlaag van deze bakken is begin 2026 overgebracht naar bak 3, de onderlaag naar bak 1. Deze bak 1 bevatte daardoor 12 kuub bruikbare compost. Het is de bedoeling dat in de bakken 2 en 4 in het voorjaar van 2026 mest uit de koeienstal wordt ingebracht en vermengd met groen afval. Naast de vier bakken is er ook de grote betonbak die 25 kuub koeienmest/compost bevat die – als de kwaliteit goed blijkt – in het voorjaar over de akkers verspreid kan worden. De verwachting is dat elk jaar 15 tot 20 kuub compost volgens de lasagne-methode gemaakt kan worden (naast de koeienmest in de grote betonbak). De toevoeging van deze compost aan de akkers zal naar verwachting de opbrengst van gewassen met een kwart tot een derde verbeteren. Om dit te kunnen realiseren is een riek voor op de trekker aangeschaft, want zoveel kuub met de hand-riek bewerken is een te grote krachtproef.

Educatie

LEZINGEN, WANDELINGEN EN EXCURSIES

Op woensdag 19 maart woonden acht leden en enkele introducés een lezing bij ter voorbereiding op een tweetal wandelingen in en om de boerderij om vogelgeluiden te leren herkennen. De wandelingen zelf vonden plaats op zaterdag 22 maart en 3 mei. Bij de eerste wandeling werden 27 soorten waargenomen en bij de tweede wandeling 26 soorten. De meest bijzondere waarnemingen waren de Cetti's zanger en de Waterral.

Op zaterdag 19 april hield de Canadese PhD-studente Madelaine Ley een lezing over de vraag waarom er zo'n grote afstand is ontstaan tussen mensen en het voedsel dat zij produceren en op welke manier we deze afstand kunnen verkleinen. Op 24 mei en 7 september namen enthousiaste deelnemers deel aan inspirerende natuurexcursies door ons prachtige gebied, tussen Hageveld en Meermond. Tijdens deze wandelingen werd niet alleen de rijke geschiedenis van het landschap tot leven gebracht, maar kregen de bomen een hoofdrol: hun verhaal, hun band met de boerderij en hun betekenis voor het gebied stonden centraal. Een unieke kans om met andere ogen naar de natuur te kijken en de verborgen verhalen van het landschap te ontdekken!

4.2 BIODIVERSITEITSFESTIVAL

Een primeur in 2025: het Herenboeren Heemstede Biodiversiteitsfestival. Team Natuur heeft dit festival voor de eigen leden en introducees bedacht, opgezet, voorbereid en georganiseerd. Op zaterdag 20 september begon na een uitgebreide, door leden verzorgde lunch, een serie interactieve workshops waarin de teamleden uitleg gaven over thema's en activiteiten rondom de biodiversiteit op onze boerderij. Er waren workshops over flora en fauna, over de historie van het gebied, over compostering, over het (monitoren van) bodemleven, het spotten van vogels en vlinders en er was een creatieve activiteit speciaal voor kinderen.

Helaas was het die dag slecht weer. De aanhoudende regen maakte dat buitenactiviteiten naar binnen verplaatst of gecancelled moesten worden. Kluiten voor het bodemonderzoek konden mee naar binnen worden genomen ter bestudering, maar in de schuur vogels of vlinders spotten was natuurlijk niet mogelijk. Erover vertellen en de workshop-deelnemers wegwijs maken in welke flora en fauna we zoal aantreffen op en rondom ons terrein maakte gelukkig veel goed. Na drie workshop-series van elk circa drie kwartier volgde een pubquiz met 40 vragen over de biodiversiteit op en rond onze boerderij. Uiteraard werd deze ludieke 'kroegactiviteit' gecombineerd met een biodiversiteitsborrel. Circa 80 mensen – leden en introducees – namen deel aan de workshops en/of de pubquiz. Het plan is om een evenement als dit elke twee jaar vanuit Team Natuur te organiseren. (Voor wie de pubquiz gemist heeft en 'm toch graag zelf wil spelen: in de bijlage is die opgenomen (minus de 2 geluids vragen, maar met de juiste antwoorden.)

4.3 HBH-NIEUWSBRIEF

Gedurende 2025 zijn geregeld bijdragen voor de wekelijkse nieuwsbrief van Herenboeren Heemstede geleverd. Informatie over de activiteiten van Team Natuur, wetenswaardigheden over biodiversiteit op onze boerderij, meldingen over de monitoring-activiteiten/resultaten en aankondigingen van lezingen, excursies en evenementen. We proberen zodoende zoveel mogelijk de leden te betrekken bij het belang van biodiversiteit en het werk van ons team.

4.4 FILMVERTONINGEN

De vertoning van de film 'Dagboek van een Mond', gemaakt door het lid en filmmaker André Rooijmans kon rekenen op warme belangstelling van de leden. De première vond plaats op vrijdag 20 juni en werd door ruim 50 mensen bijgewoond. Een tweede vertoning vond plaats op woensdag 25 juni en trok eenzelfde aantal. In de film wordt het leven op de boerderij in 12 maandelijkse afleveringen geschetst. De film is sinds de eerste vertoningen online te bekijken. De productie werd

begeleid door het Team Communicatie met een stevige inbreng van Team Natuur / Educatie. Op 17 en 24 oktober werd de film Heggeweier vertoond. Deze laat de natuur zien zoals die zich voordoet in

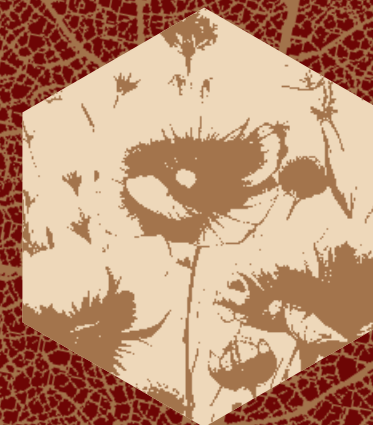
het polderland aan de Rijn en de IJssel. Niet ondanks de boeren, maar dankzij de boeren. Ruim 20 leden en introducees bezochten de voorstelling in De Oude Melkput.

OVERZICHTSKAART

- A Perceelindeling
- Dagvlinderroute
- ⊙ Nachvlinder meetpunt
- Floraroute
- Meetpunt bodemonderzoek

Bijlagen

BIJLAGE 1 LANDSCHAPSPLAN

Agrarische natuurontwikkeling Herenboeren Heemstede

Stuk voor ALV 27 november 2025
Versie 18-11-2025

Een blik vooruit

Het is 2040. Je loopt het erf op van Herenboeren Heemstede. Langs het kavelpad ritselen de knotwilgen in de wind, hun stammen vol leven van insecten en vogels. In de weides zoeken koeien schaduw onder kleine bosjes vol vlier en els, terwijl bij de varkens de houtsnippers van onze eigen wilgen kraken onder hun hoeven. De sloten glinsteren schoon en helder, libellen scheren over het water, kikkers kwaken tussen de oeverplanten. Ten noorden van de boomgaard spreidt het voedselbos zich uit: een levend mozaïek van hazelnoot, mispel, kweepeer en vlier. Bij het erf staan mensen te praten in de schaduw van jonge lindes, met een kop koffie en uitzicht over de akkers. Hier, tussen mens en natuur, is een evenwicht gegroeid. Dit is het landschap dat we samen hebben gemaakt: stap voor stap, met zorg en ambitie.

Van visie naar uitvoering

Tijdens de ALV van november 2024 hebben we gezamenlijk ermee ingestemd dat we – op basis van het toen gepresenteerde schetsontwerp van het landschapsplan en bijbehorende uitgangspunten – in 2025 zouden toewerken naar een uitgewerkt landschapsplan dat aan de voorwaarden van het bisdom, de gemeente, de

provincie en het waterschap voldoet. We hebben toen afgesproken dat de uitgewerkte plannen inclusief begroting in stemming worden gebracht in de ALV van najaar 2025. Studenten hebben ter voorbereiding een uitgebreid onderzoek gedaan naar de cultuurhistorie, het geldende beleid voor ons gebied en hoe de biodiversiteit op de boerderij kan verbeteren met de voorstellen.

De landschapscommissie heeft de plannen de afgelopen periode uitgewerkt. Het landschapsplan voor de komende jaren is tot stand gekomen in overleg met bestuur, boeren, natuurteam, voedselboscommissie en veeploeg. Iedereen die aanwezig was op de inputavonden heeft daarnaast mee kunnen denken. Dit plan vormt de basis voor een nieuwe vergunningaanvraag bij gemeente en waterschap. We bepalen vervolgens jaarlijks in de ALV wat we wel/niet uitvoeren in het jaar daarop.

Belangrijke overwegingen
De activiteiten in het plan kosten ruimte, maar hebben direct een positief effect op de voedselproductie. Nieuwe sloten verbeteren de afwatering van natte percelen, waardoor we beter kunnen produceren. Bosjes in de weides geven schaduw en variatie in voedsel

Visualisatie landschapsplan

voor het vee. Houtwallen en hagen leveren vruchten, compostmateriaal en schuilplekken voor dieren. En met meer biodiversiteit nemen ook insecten en bestuivers toe, onmisbaar voor de vruchtzetting van onze gewassen.

Een belangrijk punt van overleg was de toegankelijkheid van het terrein. In het landschapsplan zijn geen vrije wandelpaden over de boerderij opgenomen. Wel blijft het kavelpad vanaf de ingang tot aan de boerderij toegankelijk, evenals het verharde pad over de dam tot waar de verharding ophoudt. Daarmee blijven de achterste percelen rustig voor de dieren en de natuur. We geven prioriteit aan georganiseerd bezoek en rondleidingen voor derden. Zo kunnen mensen van buiten het hele verhaal over onze boerderij horen, enthousiast raken en mogelijk lid worden. Dat is van grotere waarde dan 'losse' passanten over ons terrein.

Verder heeft de gemeente een voorkeursrecht op onze zuidelijke percelen (A, B en C). Hoewel er een kans bestaat dat we deze over enkele jaren kwijtraken, nemen we ze toch mee in het plan. Met relatief eenvoudige en goedkope maatregelen – zoals de aanleg van een knotwilgenlaan en twee houtwallen – versterken we het landschap. Snelle groeiers als wilg, vlier en els zorgen voor beschutting, biodiversiteit en opbrengst, terwijl de realisatie van gemeentelijke plannen waarschijnlijk nog jaren op zich laat wachten.

Wat gaan we doen?

Het landschapsplan bestaat uit samenhangende maatregelen die de bodem verbeteren, het landschap versterken en de bedrijfsvoering verbeteren:

Afwatering verbeteren: twee nieuwe sloten aan de noordzijde zorgen voor een betere ontwatering. Enkele bestaande sloten krijgen natuurvriendelijke oevers: goed voor waterkwaliteit, insecten en vogels.

Hagen, bosjes en houtwallen: deze zorgen voor beschutting en schaduw. Belangrijk voor het welzijn van de varkens en koeien en het versterkt de biodiversiteit. De beplanting bestaat uit inheemse soorten die passen bij de bodem en het watersysteem. Sommige houtwallen geven ook een toevoeging aan de oogst met vlieren, hondsroos en hazelaar.

Knotwilgenlaan: van de ingang tot het einde van het verharde kavelpad ontstaat een doorlopende laan die het land visueel en ecologisch verbindt. De wilgen leveren o.a. houtsnippers, compost en voer voor de dieren.

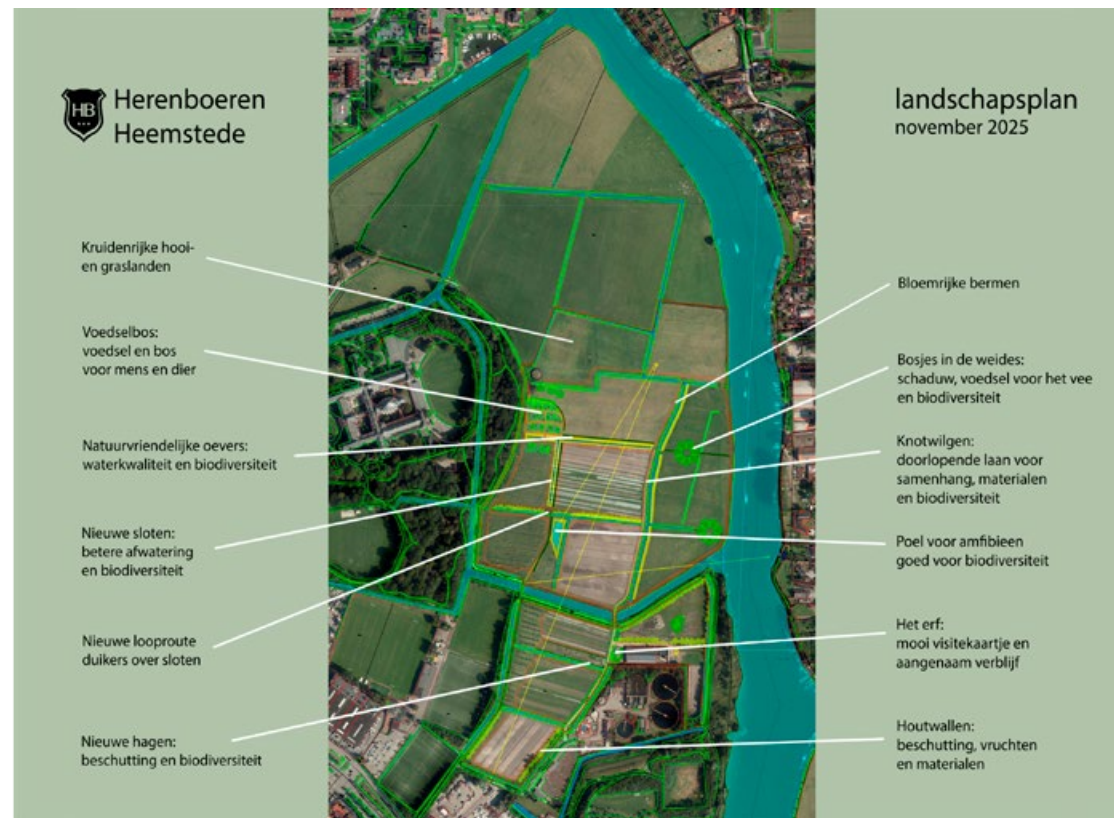
Voedselbos: ten noorden van de boomgaard komt een voedselbos met tientallen eetbare soorten, van noten en bessen tot kruiden. Het werkt als een natuurlijk bos met verschillende lagen, waardoor we bijzondere gewassen kunnen telen en de natuur versterken. Het bladerdek biedt schaduw voor kwetsbare soorten en de diepe wortels verbeteren de bodem en wateropslag. Zo ontstaat een robuust systeem dat beter tegen droogte en hevige regen kan.

Het erf: het visitekaartje van de boerderij krijgt meer sfeer, bomen (die zorgen voor schaduw) en een betere afwatering. Zo wordt het een aangename plek voor pauzes, ontmoetingen en evenementen. Auto's krijgen een plek aan de achterkant van de boerderij.

Het zuidelijk deel van de boerderij wordt wat beschutter door de aanplant, de wind

wordt meer onderbroken. Het noordelijk deel blijft opener, ondanks de bosjes, die juist diepte geven in het perspectief.

Het resultaat is een boerderij die functioneert als één levend geheel, met gezonde grond, vitaal water, meer biodiversiteit en een sterke samenhang tussen alle delen.

Waarom deze keuzes?

In de Visie 'Herenboeren Heemstede, een verbindend landschap' zijn de uitgangspunten verwoord waarop de boven beschreven maatregelen zijn gebaseerd. Dit landschapsplan:

1. Laet bodem en water leidend zijn

Bij de overname van de boerderij was de bodem niet in optimale staat, door de jarenlange toepassing van enkel Engels raaigras (dat oppervlakkig wortelt), en bodemverdichting door ongunstig maaibeeld. Het organisch stofgehalte van de bodem was erg laag, de zuurgraad was niet optimaal en de bodem hield weinig water vast. Sinds 2022 werken we aan het verbeteren van de bodemgezondheid, een efficiënt watersysteem en rijke biodiversiteit door onze regeneratieve, natuurinclusieve wijze van akkerbouw, tuinbouw en veeteelt. Afgaande op de huidige bodemsamenstelling, het reliëf en de afwatering komen er een aantal nieuwe sloten (voor betere afwatering), natuurvriendelijke oevers (voor biodiversiteit en betere waterkwaliteit), enkele stuwtjes (water vasthouden in droge tijden), en een poel voor amfibieën. Hiermee maken we het watersysteem op orde en zorgen dat we dat het land in droge én natte tijden bruikbaar is voor de productie van onze groenten, akkerbouw, boomgaard en dieren.

2. Bouwt voort op de historische structuren en geef ze nieuwe betekenis

De nieuwe sloten passen in het oorspronkelijke verkavelingspatroon. De natuurvriendelijke oevers aan de noordzijde zorgen ze voor meer biodiversiteit en de waterkwaliteit. In de

weides worden op enkele plekken kleine 'bosjes' aangelegd, als schaduwplekken voor het vee. De bosjes worden zodanig geplaatst dat de openheid behouden blijft en door coulissen werking juist meer diepte geeft. De bosjes verwijzen ook naar de historie, de tijd van de landgoederen met een Engelse landschapstuin. In het verlengde van de boomgaard wordt, tegen het Hageveld bosje aan, een voedselbos aangeplant met enkele nieuwe soorten.

3. Sluit aan de bij de lijnen in het landschap

De nieuwe landschapselementen passen in de bestaande lijnen van het landschap. De hagen en houtwallen zijn grotendeels oost-west gericht, parallel aan de bestaande sloten. In de open delen blijven de hagen laag om de openheid te vervaren. De hogere houtwallen liggen langs de randen in het zuidelijk deel en bij de schuur, waar eerder ook een houtwal was. De knotwilgenlaan benadrukt het noordzuid karakter van het gebied en geeft diepte en samenhang door het doorlopende karakter vanaf de ingang tot openheid van de weides en de hooilanden. Aan de voorzijde van het erf komen enkele bomen, als entree en visitekaartje voor de boerderij.

4. Versterkt de biodiversiteit met landschappelijke ingrepen

De hagen, lanen en houtwallen worden aangeplant met inheemse soorten die passen bij de bodem en waterhuishouding. De nieuwe sloten en enkele bestaande sloten krijgen natuur vriendelijke oevers. Zo ontstaat meer ruimte voor vissen, vogels, insecten en zoogdieren. De nieuwe poel biedt leefruimte voor amfibieën. Meer ruimte

voor inheemse diersoorten die hier en in de directe omgeving al voorkomen en een nieuwe habitat vinden. Het versterken van de biodiversiteit draagt bij aan een meer stabiel ecosysteem. De boerderij profiteert van de aanwezigheid van inheemse bestuivers en natuurlijk plaagbestrijding. Het beheer van deze landschapselementen draagt ook bij aan de circulariteit van de boerderij. Takken en snoei materiaal gebruiken we voor compostering, takkenrillen, houtsnippers etc.

5. Draagt bij aan de vitaliteit van het landelijk gebied

Door een gezond, biologisch en natuur inclusief boerenbedrijf krijgt dit stukje landelijk gebied in Heemstede een nieuwe toekomst. Zo kunnen alle inwoners kennis maken met biologische voedselproductie, natuur inclusief boeren en alles wat daarbij komt kijken. Op de boerderij worden allerlei activiteiten georganiseerd voor niet-leden, zoals scholenbezoek, stageplekken voor middelbare scholieren, natuurwandelingen en rondleidingen.

6. Versterkt de verbinding met het omliggende gebied

Langs het terrein loopt het openbare fietspad vanaf de Meerlanden naar Hageveld. Dit is een druk gebruikt fietspad met zicht op de boerderij op meerdere plekken. Dwars over het terrein van de boerderij loopt het goed gebruikte openbare wandelpad naar Meermond. Wandelaars zien de velden en de dieren, onze varkens en runderen. Ze kunnen ook gebruik maken van de twee verharde kavelpaden, naar het zuiden en naar het noorden tussen de velden tot het einde van de knotwilgen laan. Zo kunnen ze de openheid en ruimte ervaren aan

de noordzijde en de diversiteit aan groenteteelt en akkerbouw aan de zuidzijde. Passanten kunnen op het erf bij de picknicktafels gaan zitten en de speelobjecten gebruiken. Voor de rust van de boerderijdieren en de natuur is de rest van de boerderij voor buitenstaanders alleen toegankelijk onder begeleiding van de leden.

7. Verhoogt de beleving

De diverse gebieden van de boerderij krijgen ieder meer een eigen karakter. Denk aan het erf ontvangst gebied met enkele mooie bomen, de huiskavel met plek voor de varkens en beplanting, de beschutte kruidentuin, de boomgaard tegen het bos van Hageveld, het voedselbos en de open en rustige weidegebieden. Het voedselbos wordt een bijzonder stukje met zo'n 30 tot 50 soorten andere fruitsoorten, groenten en kruiden. Het is een ecosysteem met voedselproductie voor mensen, dieren en planten. Het wordt een nieuw en ander stukje van de boerderij. Tot slot kan je aan het einde van het kavelpad genieten van zicht op de kruidenrijke hooilanden, de weides met onze dieren en de openheid.

Hoe verder?

Als de ALV dit landschapsplan goedkeurt, wordt jaarlijks besloten in de ALV welke maatregelen het jaar daarop uitgevoerd gaan worden en onder welke voorwaarden (denk aan voldoende menskracht voor uitvoering en onderhoud, en voldoende interne/ externe financiering). Zo werken we stap voor stap toe naar een boerderij waar voedselproductie, natuur en gemeenschap hand in hand gaan.

BIJLAGE 2 SOORTENLIJSTEN: FLORA

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Acer campestre	Spaanse aak	✓	✓	✓
Acer pseudoplatanus	Gewone esdoorn	✓	✓	✓
Achillea millefolium	Duizendblad/ gewoon duizendblad	✓	✓	✓
Acorus calamus	Kalmoes		✓	✓
Aegopodium podagraria	Zevenblad		✓	✓
Aesculus hippocastaneum	Witte paardekastanje	✓	✓	
Alisma plantago-aquatica	Grote waterweegbree		✓	✓
Alliaria petiolata	Look-zonder-look			✓
Allium sphaerocephalon	Kogellook	✓		
Alnus glutinosa	Zwarte els	✓	✓	✓
Alopecurus geniculatus	Geknikte vossenstaart		✓	
Alopecurus pratensis	Grote vossenstaart	✓	✓	✓
Anagallis arvensis	Rood guichelheil		✓	✓
Anchusa officinalis	Gewone ossentong			✓
Angelica sylvestris	Gewone engelwortel	✓	✓	✓
Anthoxanthum odoratum	Gewoon reukgras		✓	✓
Anthriscus sylvestris	Fluitenkruid		✓	✓
Arabidopsis thaliana	Zandraket			✓
Arctium minus	Gewone klit			✓
Arctium spec	Klit			✓
Aronia arbutifolia	Rode appelbes			✓
Arrhenaterum elatius	Glanshaver			✓
Artemisia vulgaris	Bijvoet		✓	✓
Atriplex prostrata	Spiesmelde			✓
Avena fatua	Oot			✓
Ballota nigra	Stinkende ballote		✓	✓
Barbarea vulgaris	Gewoon barbakruid	✓	✓	
Bellis perennis	Madeliefje	✓	✓	✓
Berula erecta	Kleine watereppe	✓	✓	
Betula pendula	Ruwe berk			✓
Bidens cernua	Knikkend tandzaad	✓	✓	✓
Bidens frondosa	Zwart tandzaad		✓	
Bidens tripartita	Veerdelig tandzaad		✓	
Blackstonia perfoliata	Zomerbitterling			✓

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Bolboschoenus laticarpus	Oeverbies		✓	✓
Bolboschoenus maritimi	Heen		✓	✓
Borago officinalis	Bernagie	✓	✓	✓
Brassica nigra	Zwarte mosterd		✓	✓
Brassica rapa	Raapzaad	✓	✓	✓
Bromus hordeaceus	Zachte dravik	✓	✓	✓
Bromus racemosus	Trosdravik		✓	
Butomus umbellatus	Zwanenbloem	✓	✓	✓
Calendula officinalis	Goudsbloem/ tuingoudsbl			✓
Capsella bursa-pastorie	Herderstasje	✓	✓	✓
Cardamine hirsuta	Kleine veldkers	✓	✓	✓
Cardamine pratense	Pinksterbloem	✓	✓	✓
Carduus crispus	Kruldistel		✓	✓
Carthamus tinctorius	Saffloer			✓
Carex disticha	Tweerijige zegge		✓	
Carex hirta	Ruige zegge		✓	✓
Carex pseudocyperus	Hoge cyperzegge	✓		
Carex riparia	Oeverzegge			✓
Carpinus betulus	Haagbeuk		✓	
Carthamus tinctorius	Saffloer			✓
Centaurea cyanus	Korenbloem	✓	✓	✓
Cerastium fontanum	Gewone hoornbloem		✓	✓
Cerastium glomeratum	Kluwenhoornbloem	✓	✓	✓
Chelidonium majus	Stinkende gouwe		✓	✓
Chenopodium murale	Muurganzevoet		✓	
Chenopodium album	Melganzevoet	✓	✓	
Chenopodium ficifolium	Stippelganzevoet	✓	✓	✓
Chenopodium polyspermum	Korrelganzevoet		✓	
Chrysanthemum segetum	Gele ganzenbloem	✓	✓	
Cichorium intybus	Wilde cichorei	✓	✓	✓
Cicuta virosa	Waterscheerling	✓	✓	
Cirsium arvense	Akkerdistel	✓	✓	✓
Cirsium vulgare	Speerdistel	✓	✓	✓
Claytonia perfoliata	Winterpostelein		✓	

BIJLAGE 2 SOORTENLIJSTEN: FLORA

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Convolvulus sepium	Haagwinde	✓	✓	✓
Cornus mas	Gele kornoelje			✓
Cornus sanguineum	Rode kornoelje		✓	✓
Cornus sericea	Canadese kornoelje	✓	✓	
Corylus avelana	Hazelaar	✓	✓	✓
Crataegus monogyna	Eenstijlige meidoorn		✓	✓
Crepis capillaris	Klein streepzaad	✓	✓	✓
Dactylis glomerata	Kropaar	✓	✓	✓
Echinochloa crus-galli	Europese hanenpoot		✓	✓
Elegans umbellatus	Schermolijfwilg		✓	
Eleocharis palustris	Gewone waterbies		✓	
Elymus repens	Kweek			✓
Epilobium hirsuta	Harig wilgeroosje	✓	✓	✓
Epilobium parviflorum	Viltige basterdwederik	✓	✓	
Epilobium spec	Basterdwederik			✓
Epipactis helleborine	Brede wespenorchis	✓		
Equisetum arvense	Heermoes	✓	✓	✓
Erigeron canadensis	Canadese fijnstraal	✓	✓	✓
Erigeron sumatrensis	Hoge fijnstraal		✓	✓
Eruca vesicatória	Zwaardhederik		✓	
Eschscholzia californica	Slaapmutsje			✓
Euonymus europaeus	Wilde kardinaalsmuts		✓	✓
Eupatorium cannabinum	Koninginneskruis	✓	✓	✓
Fagopyrum esculentum	Boekweit	✓	✓	✓
Ficaria verna	Gewoon speenkruis	✓	✓	✓
Filipendula ulmaria	Moerasspirea		✓	
Foeniculum vulgare	Venkel		✓	
Frangula alnus	Sporkehout			✓
Fraxinus excelsior	Es	✓	✓	✓
Galeopsis tetrahit	Gewone hennepnetel		✓	
Galinsoga quadriradiata	Harig knopkruis	✓	✓	✓
Galium aparine	Kleefkruis	✓	✓	✓
Galium mollugo	Glad walstro		✓	✓
Galium palustre	Moeraswalstro	✓		

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Geranium dissectum	Slipbaldige ooievaarsbek	✓	✓	✓
Geranium molle	Zachte ooievaarsbek	✓	✓	
Geranium pusillum	Kleine ooievaarsbek		✓	
Geranium robertianum	Robertskruid		✓	✓
Geum urbanum	Geel nagelkruis		✓	
Glebionis coronaria	Gekroonde ganzebloem		✓	
Glechoma hederacea	Hondsdrif	✓	✓	✓
Glyceria fluitans	Mannagras		✓	
Glyceria maxima	Liesgras	✓	✓	
Gnaphalium luteoalbum	Bleekgele droogbloem		✓	
Gnaphalium uliginosum	Moerasdroogbloem		✓	
Hedera helix	Klimop		✓	✓
Heracleum sphondylium	Gewone berenklauw	✓	✓	✓
Hippophae rhamnoides	Duindoorn			✓
Holcus lanatus	Gestreepte witbol	✓	✓	✓
Hydrocharis morus-ranae	Kikkerbeet	✓	✓	✓
Hypericum tetrapetrum	Gevleugeld hertshooi	✓	✓	✓
Hypochaeris radicata	Gewoon biggenkruis	✓	✓	✓
Ilex aquifolium	Hulst		✓	
Impatiens glandulifera	Reuzenbalsemien		✓	✓
Iris pseudocorus	Gele lis	✓	✓	✓
Jacobeae vulgaris	Gewoon jacobskruis			✓
Jacobeae vulgaris	Jacobskruis	✓	✓	✓
Juncus bufonius	Greppelrus		✓	
Juncus effusus	Pitrus	✓	✓	✓
Juncus inflexus	Zeegroene rus	✓		
Lactuca serriola	Kompassla	✓		✓
Lamium album	Witte dovenetel	✓	✓	✓
Lamium purpureum	Paarse dovenetel	✓	✓	✓
Lapsana communis	Akkerkool		✓	✓
Lemna minuta	Dwergkroos			✓
Lemna trisula	Puntkroos			✓
Leonorus sibericus	Leonorus sibericus		✓	
Leontopodium saxatile	Kleine leeuwentand			✓

BIJLAGE 2 SOORTENLIJSTEN: FLORA

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Lepidium didymum	Kleine varkenskers	✓	✓	
Leucjum aestivum	Zomerklokje		✓	✓
Ligustrum ovalifolium	Haagliguster			✓
Ligustrum vulgare	Wilde liguster	✓		✓
Lolium perenne	Engels raaigras		✓	✓
Lotus glaber	Smalle rolklaver			✓
Lotus pedunculus	Moerasrolklaver		✓	
Lycopus europeus	Wolfspoot		✓	✓
Lysimachia nummularia	Penningkruid		✓	
Lythrum salicaria	Grote kattenstaart		✓	✓
Malva moschata	Muskuskaasjeskruid	✓	✓	
Malva sylvestris	Groot kaasjeskruid	✓	✓	
Malva sylvestris (cultivar)	Tuinkaasjeskruid			✓
Matricaria chamomilla	Echte kamille		✓	✓
Matricaria discoidea	Schijfkamille	✓	✓	✓
Matricaria inodora	Reukloze kamille		✓	
Medicago lupulina	Hopklaver	✓	✓	✓
Medicago sativa	Luzerne			✓
Melilotus alba	Witte honingklaver		✓	
Mentha aquatica	Watermunt	✓	✓	✓
Myosotis arvensis	Akker-vergeet-mij-nietje	✓	✓	✓
Myosotis discolor	Veelkleurig vergeet-mij-nietje	✓	✓	
Myosotis palustris	Moerasvergeet-me-nietje	✓	✓	
Nasturtium microfilum	Slanke waterkers			✓
Nasturtium officinale	Witte waterkers			✓
Oenanthe fistulosa	Pijptorkruid		✓	
Oenothera spec.	Teunisbloem spec			✓
Ononis spinosa	Kattendoorn	✓		
Ornithopus sativum	Serradelle		✓	✓
Oxybasis rubra	Rode ganzenvoet			✓
Papaver rhoeas	Grote klaproos		✓	✓
Papaver somniferum	Slaapbol			✓
Pentaglottis sempervirens	Overblijvende ossentong		✓	
Persicaria amphibia	Veenwortel	✓	✓	

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Persicaria hydropiper	Waterpeper		✓	✓
Persicaria lapathifolia	Beklierde duizendknoop		✓	✓
Phacelia	Phacelia	✓	✓	✓
Phalaris arundinacea	Rietgras	✓	✓	
Phleum pratense	Gewoon timoteegras		✓	✓
Phragmites australis	Riet	✓	✓	✓
Plantago lanceolata	Smalle weegbree	✓	✓	✓
Plantago major	Grote weegbree	✓	✓	✓
Poa annua	Straatgras	✓	✓	✓
Poa trivialis	Ruww beemdgras			✓
Polychonum persicaria	Perzikkruid			✓
Polygonum aviculare	Gewoon varkensgras		✓	✓
Polygonum dumetorum	Heggeduizendknoop	✓	✓	
Populus x canadensis	Canadese populier			✓
Potentilla anserina	Zilverschoon	✓	✓	✓
Prunella vulgaris	Gewone brunel		✓	✓
Prunus spinosa	Sleedoorn		✓	
Pulicaria dysenterica	Heelblaadjes	✓	✓	✓
Quercus robur	Zomereik	✓	✓	✓
Ranunculus acres	Scherpe boterbloem	✓	✓	✓
Ranunculus circinatus	Stijve waterranonkel			✓
Ranunculus repens	Kruipende boterbloem	✓	✓	✓
Ranunculus sceleratus	Blaartrekkende boterbloem	✓	✓	✓
Raphanus sativum	Tuinradijs	✓	✓	✓
Reseda lutea	Wilde reseda	✓		
Rhinanthus angustifolius	Grote ratelaar	✓	✓	✓
Rorippa amphibia	Gele plomp		✓	
Rorippa palustris	Gele waterkers	✓	✓	✓
Rorippa microphylla	Slanke waterkers			✓
Rorippa palustris	Moeraskers	✓	✓	
Rosa multiflora	Veelbloemige roos		✓	✓
Rumex acetosa	Veldzuring	✓	✓	✓
Rumex acetosella	Schapenzuring	✓		✓
Rumex conglomeratus	Kluwenzuring		✓	✓

BIJLAGE 2 SOORTENLIJSTEN: FLORA

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Rumex crispus	Krulzuring	✓	✓	✓
Rumex hydrolapathum	Waterzuring		✓	✓
Rumex obtusifolius	Ridderzuring	✓	✓	✓
Salix alba	Schietwilg			✓
Salix caprea	Boswilg		✓	✓
Salix cinerea	Grauwe wilg			✓
Salvia horminum	Bonte salie	✓		
Sambucus nigra	Gewone vlier	✓	✓	✓
Saponaria officinalis	Zeepekruid	✓	✓	✓
Schoenaplectis tabernaemont	Ruwe bie	✓	✓	
Scrophularia auriculata	Geoord helmkruid		✓	
Scrophularia nodosa	Knopig helmkruid		✓	
Senecio inaequidens	Bezemkruiskruid	✓	✓	✓
Senecio jacobaea sub dunensi	Duinkruiskruid			✓
Senecio vulgaris	Klein kruiskruid	✓	✓	✓
Sinapis arvensis	Herik		✓	
Sisymbrium officinalis	Gewone raket	✓		✓
Solanum dulcamara	Bitterzoet	✓	✓	✓
Solanum nigrum	Zwarte nachtschade	✓	✓	✓
Sonchus arvensis	Akkermelkdistel		✓	✓
Sonchus asper	Gekroesde melkdistel	✓	✓	✓
Sonchus oleraceus	Gewone melkdistel	✓	✓	
Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes	✓	✓	✓
Sparganium erectum	Grote egelskop	✓		
Stachys sylvatica	Moerasandoorn	✓	✓	
Stellaria apetala	Kleine vogelmuur			✓
Stellaria media	Vogelmuur	✓	✓	✓
Stellaria pallida	Duinvogelmuur			✓
Stellaria uliginosa	Moerasmuur		✓	
Symphoricarpos albus	Gewone sneeuwbes		✓	✓
Taraxacum officinale	Paardenbloem	✓	✓	✓
Taxus beccata	Taxus		✓	
Tragopogon pratense	Gele morgenster	✓	✓	
Trifolium alexandrinum	Alexandrijnse klaver		✓	

Monitoring Flora Herenboerderij Heemstede Obsidentify soorten

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	2023	2024	2025
Trifolium arvense	Hazepootje	✓		✓
Trifolium dubium	Kleine klaver	✓	✓	
Trifolium hybridum	Basterdklaver			✓
Trifolium incarnatum	Inkarnaatklaver	✓	✓	✓
Trifolium pratense	Rode klaver	✓	✓	✓
Trifolium repens	Witte klaver	✓	✓	✓
Trifolium resupinatum	Perzische klaver		✓	✓
Tussilago farfara	Klein hoefblad	✓	✓	✓
Typha latifolia	Grote lisdodde	✓	✓	✓
Ulmus spec.	Iep spec			✓
Urtica dioica	Grote brandnetel	✓	✓	✓
Valerianella locusta	Gewone veldsla	✓	✓	✓
Verbena officinalis	Ijzerhard			✓
Veronica beccabunga	Beekpunge	✓	✓	✓
Veronica hederifolia	Klimopereprijs	✓	✓	
Veronica persica	Grote ereprijs			✓
Veronica scatenata	Rode waterereprijs	✓	✓	
Veronica serpyllifolia	Tijmereprijs			✓
Viburnum opulus	Gelderse roos		✓	
Vicia cracca	Vogelwikke		✓	✓
Vicia hirsuta	Ringelwikke		✓	
Vicia sativa	Voederwikke		✓	
Vicia villosa	Bonte wikke		✓	✓
Vinca minor	Kleine maagdenpalm		✓	
TOTAAL		125	199	185

BIJLAGE 3 PUBQUIZ BIODIVERSITEITSFESTIVAL HBH

20 SEPTEMBER 2025

1. Hoeveel Herenboerderijen zijn er operationeel in Nederland?

A 20	C 29
B 23	D 26

2. Wanneer werd de eerste oogst van Herenboeren Heemstede uitgegeven?

- A Voorjaar 2022
- B Najaar 2022
- C Voorjaar 2023
- D Najaar 2023

3. Welke van deze beweringen klopt niet?

- A Biodiversiteit is de basis voor een gezond ecosysteem
- B Bestuiving van gewassen is gebaat bij biodiversiteit
- C Bodemleven speelt geen grote rol in biodiversiteit
- D Biodiversiteit draagt bij aan schone lucht en schoon water

4. Hoeveel door onszelf aangeplante bomen staan er op ons terrein?

- A Minder dan 100
- B Tussen de 100 en 400
- C Tussen de 400 en 800
- D Meer dan 800

5. Wie waren de eerste bewoners op het gebied van onze boerderij?

- A Cisterciënzer monniken die in 1458 in het klooster (nu Hageveld) kwamen wonen
- B Burgemeester Dolléman die het gebied in 1850 ontboste voor agrarisch gebruik
- C Mensen uit de Vlaardingencultuur die hier leefden tussen ca 3500 en 2500 voor Chr.
- D De eigenaar van boerderij Meermond die is geregistreerd rond 1622

6. In welke richting stroomt het Spaarne?

- A Van noord naar zuid
- B Van oost naar west
- C Van zuid naar noord
- D Van west naar oost

7. Hoe lang is onze tunnelkas?

- A 68 meter
- B 65 meter
- C 70 meter
- D 63 meter

(Antwoord A; geen toelichting nodig)

8. Hoe noem je het als een torenvalk in de lucht stil hangt met snel bewegende vleugels?

- A Klappen
- B Bidden
- C Baltsen
- D Rusten

9. Je ziet vier pootafdrukken. Welke komt niet voor op de boerderij?

10. Op welke drie pijlers is het Herenboeren-concept gebaseerd?

- A Natuurgedreven, lokaal en biologisch
- B Natuurgedreven, sociaal verbonden, economisch gedragen
- C Biologisch, dynamisch en sociaal
- D Circulair, lokaal en biologisch

11. Hoeveel biggen heeft Ada in totaal geworpen?

A 8	C 13
B 10	D 15

12. Bij onze boerderij zijn 'ploegen' en 'teams' actief. Wat is het verschil?

- A Een ploeg ondersteunt het bestuur, een team doet agrarisch werk
- B Een team doet ondersteunend werk, een ploeg agrarisch werk
- C Een ploeg werkt met machines, een team doet vooral administratief werk
- D Een ploeg doet alleen zwaar werk, een team alleen licht werk

13. Wat is een piemelkrieltje?

- A Een klein aardappeltje in de vorm van een mannelijk geslachtsdeel
- B Een mannelijk geslachtsdeel in de vorm van een klein aardappeltje
- C Een zweefvlieg
- D Een libelle

14. (Geluidsvraag) Welke vogel hoor je nu zingen?

15. Welk ras koeien hebben we op de boerderij?

- A Fries roodbont
- B Blaarkop
- C Jersey
- D Lakenvelder

16. Welk onkruid is op ons land het hardnekkigst?

- A Kweekgras
- B Zuring
- C Veenwortel
- D Rond Cypergras

17. Wat klopt er niet aan de naam 'blinde bij'?

- A Deze bij is niet blind
- B Dit blinde insect is geen bij
- C Hij is niet blind en ook geen bij
- D Deze bij is eigenlijk een dronken tor

18. Bij welke loofboom in Nederland vallen de bladeren in de herfst en winter niet af?

- A Spar
- B Venijnboom
- C Hulst
- D Den

19. Welke van deze beestjes met een tegenstelling in de naam bestaat echt?

- A Korte langstaartworm
- B Dikke smalkever
- C Bruin blauwtje
- D Zwart koolwtje

20. Welke van deze stoffen hoort niet in een korf voor thermische compost-bereiding?

- A Bierbostel
- B Koffieprut
- C Paardenbrokken
- D Theezakjes
- E Ribbelkarton
- F Houtsnippers

21. Wat is een geertje?

- A Een groene struik met rode bessen
- B Een rode struik met groene bessen
- C Een nakomeling van een enge politicus
- D Een reststukje land dat niet wordt gebruikt voor teelt

22. Nijlgans, parkiet, Carolina-eend en zwarte zwaan zijn exoten die oorspronkelijk niet in Nederland voorkomen, correct?

- A Nee, de zwarte zwaan is geen exoot
 B Nee, de halsbandparkiet is geen exoot
 C Ja, dit zijn alle vier exoten
 D Nee, de Carolina-eend is geen exoot

23. Hoe groot kan een terrasjeskommazweefvlieg worden?

- A 12-15 millimeter
 B 1-3 millimeter
 C 7-10 millimeter
 D Dit is een strikvraag, deze zweefvlieg bestaat niet

24. Welke twee groentes groeien bij ons niet in de tunnelkas?

- A Tomaat
 B Aubergine
 C Knolselderij
 D Rode peper
 E Wortel
 F Courgette

25. (Geluidsvraag) Je hoort nu weer een vogelgeluid, welke vogel is dit?

26. Wat is een *Rhodometra Sacraria*?

- A Een nachtvlinder
 B Een vergeten groente uit Vaticaanstad
 C Een plant in de vorm van een stoel
 D Een laagstam struik

27. Welk van deze diertjes leeft niet in de grond op onze boerderij?

- A Regenworm
 B Kever
 C Ritnaald
 D Viervlek
 E Kniptor
 F Miljoenpoot

28. Vier insecten met een kleur in de naam. Welke bestaat niet?

- A Groene vleesvlieg
 B Rode weeschildkever
 C Blauwe schildwants
 D Gele knut

29. Wat is een LED-emmer?

- A Een emmer waarin het strooisel voor het composttoilet zit
 B Een hulpmiddel bij het tellen van nachtvlinders
 C Iemand die maar door-emmert over led-verlichting
 D Een spotje in de vorm van een emmer

30. Welke vogelsoort hoort niet in dit rijtje thuis?

- A Boerenwaluw
 B Gierzwaluw
 C Huiszwaluw
 D Oeverwaluw

31. Hoeveel wegen onze vier koeien (de os en 3 dames) samen ongeveer?

- A 2000 kilo
 B 2950 kilo
 C 1200 kilo
 D 2600 kilo

32. Wat is een beurtjaar?

- A Het jaar waarin een veehouder de vierjaarlijkse vee-belasting moet betalen
 B Het jaar waarin een fruitboom weinig of geen vruchten draagt
 C Het jaar waarin een zeug twee keer jongen krijgt
 D Het jaar waarin een kip, koe of zeug naar de slachterij gaat

33. Welk van onderstaande beweringen klopt niet?

- A Een bijenzwerm telt normaal gesproken één koningin
 B Een bijenzwerm splitst zich meestal als een er nieuwe koningin komt
 C Als een koningin haar bijenvolk verlaat gaan veel mannetjes dood
 D Een bijenvolk herkent de geur van haar koningin

34. Welke van deze vogels is geen roofvogel?

- A Buizerd
 B Rode wouw
 C Klapekster
 D Sperwer

35. Welke van deze regionale groentes zat dit jaar bij ons in de oogst?

- A Overveense knolraap
 B Bloemendaalse Gele
 C Haarlemse Hoge
 D Peultjes van Treep

36. Hoeveel vogelsoorten zijn in 2024 waargenomen op het gebied van Speelbos Meermond, de Herenboerderij en het bosje langs Hageveld?

A 35	C 65
B 50	D 85

37. Hoeveel procent van de Nederlandse bomen en struiken is inheems?

- A Minder dan 10%
 B 25%
 C 54%
 D Iets meer dan 75%

38. De koolmees zingt altijd maar twee of drie tonen, hoeveel combinaties kan hij daarmee maken?

A 6	C 36
B 12	D >70

39. Vier planten met de naam van een (edel)metaal. Welke bestaat niet?

- A Goudsbloem
 B Koperklaver
 C Ijzerhard
 D Zilver schoon

40. Je ziet nu vier foto's van Ada. Bij welk van deze beelden wisten we: ze is berig en klaar om Durk te 'ontvangen'?

A B C D

4. D	8. B	12. B	16. B	20. D	24. C	27. D	31. A	35. B	39. B
3. C	7. A	11. D	15. B	19. C	23. C	26. A	30. B	34. C	38. D
2. A	6. C	10. B	14. n.v.t.	18. C	22. C	25. n.v.t.	29. B	33. C	37. A
1. B	5. C	9. D	13. B	17. C	21. D	28. D	32. B	36. D	40. A

Antwoorden:

BIJLAGE 4 MONITORING BODEMDIERTJES

Type bodemdier / Locatie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Totaal
Regenworm 10-06-23	-	1	3	-	2	-	6	-	-	-	12
Regenworm 06-04-24	7	5	6	36	14	-	23	-	-	-	91
Regenworm 06-07-24	8	1	15	12	15	17	7	-	1	3	79
Regenworm 12-10-24	7	10	15	4	2	18	3	11	1	5	76
Regenworm 07-02-25	12	15	18	14	14	18	30	2	35	5	163
Regenworm 10-05-25	2	4	2	3	4	2	17	2	4	3	43
Regenworm 23-08-25	9	3	-	-	3	5	3	-	2	1	26
Regenworm 06-12-25	6	17	9	24	9	33	16	8	11	1	134
Regenworm 07-03-26	20	18	14	14	22	10	3	9	13	13	136
Kever/kniptor/ritnaald 10-06-23	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	4
Kever/kniptor/ritnaald 06-04-24	2	1	1	2	2	-	1	-	-	-	9
Kever/kniptor/ritnaald 06-07-24	-	1	5	-	7	3	-	-	-	-	16
Kever/kniptor/ritnaald 12-10-24	1	1	-	-	4	-	-	-	-	-	6
Kever/kniptor/ritnaald 07-02-25	1	3	2	-	12	-	-	1	1	-	20
Kever/kniptor/ritnaald 10-05-25	-	3	2	1	1	1	2	-	-	-	10
Kever/kniptor/ritnaald 23-08-25	-	-	3	5	-	1	-	-	-	-	9
Kever/kniptor/ritnaald 06-12-25	1	-	-	2	-	2	-	1	1	-	7
Kever/kniptor/ritnaald 07-03-26	3	1	-	6	2	-	-	-	1	-	13
Emelt 10-06-23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emelt 06-04-24	-	-	3	2	-	-	1	-	-	-	6
Emelt 06-07-24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emelt 12-10-24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Emelt 07-02-25	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	4
Emelt 10-05-25	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Emelt 23-08-25	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Emelt 06-12-25	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Emelt 07-03-26	-	1	-	-	1	1	-	-	-	1	4

Sporadisch gevonden: Duizend-/miljoenpoot, springstaart, wolfspin, pissebed, slakjes. Veel gevonden (maar niet geteld): naaktslak(eitjes).
 Gevonden 23-08-25 Veel sprinkhaantjes (locatie 2, 5 en 6), een enkele potworm, schubmier, pissebed, larve nachtvliinder (plek 4).
 Gevonden 07-03-26 Veel pissebedden, paar naaktslakken (en -eitjes), een duizendpoot, roodpoothalmkruiper, veel volwassen wormen.

Onderzoek 10-06-23 08.00 - 10.00 uur Zonnig, 25 graden, monitoring na 3 weken geen regen.
 06-04-24 14.00 - 15.45 uur Zonnig, 22 graden, monitoring na lange natte periode.
 06-07-24 08.30 - 10.15 uur Regen, 16 graden, monitoring na lange natte periode.
 12-10-24 08.30 - 10.30 uur Droog, 8 graden, monitoring na wisselende periode (regen en droog).
 07-02-25 14.00 - 16.00 uur Droog, 7 graden, monitoring na relatief droge periode.
 10-05-25 09.00 - 11.00 uur Droog, 13 graden, monitoring na lange droge periode.
 23-08-25 09.00 - 10.30 uur Droog, 15 graden, monitoring na wekenlange droge periode (wel wat regen in de nacht ervoor).
 06-12-25 12.00 - 14.00 uur Nagenoeg droog, 9 graden, monitoring na fikse regenbuien in de uren ervoor.
 07-03-26 10.00 - 11.30 uur Droog, 8/9 graden, na een relatief droge periode, maar toch veel losse, vochtige grond.

BIJLAGE 5 BOMEN RONDOM DE BOERDERIJ

Op het land van de boerderij zijn weinig bomen te vinden, omdat het van origine een weidegebied betreft. Wel wordt het terrein omringd door een variëteit aan bomen. De noordelijke helft van de westkant van het land grenst aan het bos van Hageveld.

Dit ligt op een oude strandwal en ligt daardoor hoger. De bodem bestaat hier uit zand en humus. Hoewel het bos niet groot is staan er diverse, veelal inheemse, bomen die een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit hebben.

Soort	Wetenschappelijke naam
Spaanse aak of Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Noorse esdoorn	<i>Acer platanoides</i>
Gewone Esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Witte paardenkastanje	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Haagbeuk	<i>Carpinus betulus</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Beuk	<i>Fagus sylvatica</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i>
Ligusters	<i>Ligustrum sp.</i>
Zwarte den	<i>Pinus nigra</i>
Gewone plataan	<i>Platanus x hispanica</i>
Valse acacia	<i>Robinia pseudoacacia</i>
Gewone viler	<i>Sambucus nigra</i>
Taxus	<i>Taxus baccata</i>
Linde	<i>Tilia sp.</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>
Amerikaanse eik	<i>Quercus rubra</i>

BOMEN AAN DE KANT VAN HET SPAARNE

Soort	Wetenschappelijke naam
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Boswilg/Waterwilg	<i>Salix caprea</i>

BOMEN GRENZEND AAN DE SPORTVELDEN

Soort	Wetenschappelijke naam
Spaanse aak of Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Gewone esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Laurier	<i>Laurus nobilis</i>
Ligusters	<i>Ligustrum sp.</i>
Essen	<i>Fraxinus sp.</i>
Canadese populier	<i>Populus canadensis(x)</i>
Grauwe abeel	<i>Populus canescens</i>
Schietwilg	<i>Salix alba</i>
Boswilg/Waterwilg	<i>Salix caprea</i>
Zomereik	<i>Quercus robur</i>

De andere aangrenzende percelen bevinden zich allemaal op waterrijke

veenweidegrond. Hier zijn dus vooral waterminnende boomsoorten te vinden.

BOMEN GRENZEND AAN DE WATERZUIVERING EN MEERMOND VUILSTORT

Soort	Wetenschappelijke naam
Spaanse aak of Veldesdoorn	<i>Acer campestre</i>
Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>
Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>
Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>
Eenstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>
Gewone es	<i>Fraxinus excelsior</i>
Laurier	<i>Laurus nobilis</i>
Ligusters	<i>Ligustrum sp.</i>
Gewone viler	<i>Sambucus nigra</i>
Taxus	<i>Taxus baccata</i>

HERENBOEREN
HEEMSTEDE

Contact:

Marian Tankink
teamnatuur@herenboerenheemstede.nl

BIJLAGE 4 SOORTENLIJSTEN: NACHT- & DAGVLINDERS

Monitoring nachtvlinders Herenboerderij Heemstede
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.

Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Smaragdlangsprietmot	Adela reaumurella		✓
Pinksterbloemlangsprietmot	Caufas rufimitrella	✓	
Geelbandlangsprietmot	Nemophora degeerella		✓
Gewone witvlekmot	Incurvaria masculella		✓
Bruine elzensteltmot	Caloptilia elongella		✓
Vogelkersstippelmot	Yponomeuta evonymella		✓
Meidoornstippelmot	Yponomeuta padella	✓	✓
Grootvlekstippelmot	Yponomeuta plumbella		✓
Koolmotje	Plutella xylostella		✓
Grote parelmot	Glyphipterix thrasonella		✓
Satijnvleugsikkelmot	Borkhausenia nefrax		✓
Zwamboorder	Crassa unitella		✓
Voorjaarskortvleugelmot	Diurnea fagella		✓
Grijsgeklepte grasmineermot	Elachista maculicerusella		✓
Gewone wilgenroosjesmot	Mompha epitibiella		✓
Maanpalpmot	Teleiodes luculella		✓
Groene eikenbladroller	Tortrix viridana		✓
Kleine boogbladroller	Acleris forsskalleana		✓
Kameleonbladroller	Acleris hastiana		✓
Gevlamde bladroller	Archips xylosteana		✓
Koolbladroller	Clepsis spectrana		✓
Brandnetelbladroller	Celypha lacunana	✓	✓
Distelknoopvlekje	Eucosma cana		✓
Slangenkruidbladroller	Lobesia abscisana		✓
Bramenbladroller	Notocelia uddmanniana		✓
Grootkopbladroller	Zeiraphera isertana		✓
Brandnetelmot	Anthophila fabriciana		✓
Oranje eikenlichtmot	Acrobasis repandana		✓
Hommelnestmot	Aphomia sociella		✓
Geelpalpmot	Eccopisa effractella		✓
Distelhermelijntje	Myelois circumvoluta		✓
Kustweidemot	Phycitodes saxicola		✓
Grote meelmot	Pyralis farinalis		✓
Pinokkiomot	Synaphe punctalis		✓

Monitoring nachtvlinders Herenboerderij Heemstede
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.

Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Rietmot	Chilo phragmitella		✓
Lisdoddesnuitmot	Calamotropha paludella		✓
Gewone grasmot	Chrysoteuchia culmella		✓
Zilverstreepgrasmot	Crambus pascuella		✓
Bleke grasmot	Crambus perlella		✓
Gepijlde grasmot	Agriphila geniculea		✓
Blauwooggrasmot	Agriphila stramineella	✓	✓
Variabele grasmot	Agriphila tristella		✓
Drietandvlakjesmot	Catoptria falsella		✓
Oranjebruine grasmot	Pediasia contaminella		✓
Rietsnuitmot	Schoenobius gigantella		✓
Liesgrassnuitmot	Donacaula forficella		✓
Duikermot	Acentria ephemerella		✓
Kroosvlindertje	Cataclysta lemnata		✓
Krabbenscheermot	Parapolyx stratiotaria		✓
Aangebrande volkmot	Evergestis extimalis		✓
Oranje kruidenmot	Udea ferrugalis		✓
TOTAAL		8	118

Monitoring dagvlinders Herenboerderij Heemstede
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.

Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Groot dikkopje	Ochlodes sylvanus	✓	✓
Groot koolwitje	Pieris brassicae		✓
Klein koolwitje	Pieris rapae	✓	✓
Klein geaderd witje	Pieris napi	✓	✓
Kleine vuurvinder	Lycaena phlaeas	✓	✓
Bruin blauwtje	Aricia agestis	✓	
Icarusblauwtje	Polyommatus icarus		✓
Atalanta	Vanessa atalanta	✓	✓
Distelvlinder	Vanessa cardui		✓

BIJLAGE 4 SOORTENLIJSTEN: DAGVLINDERS & LIBELLEN

Monitoring dagvlinders Herenboerderij Heemstede			
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.			
Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Dagpauwoog	Aglais io	✓	✓
Kleine vos	Aglais urticae	✓	✓
Gehakkelde aurelia	Polygonia c-album		
Landkaartje	Araschnia levana		✓
Bruin zandoogje	Maniola jurtina	✓	✓
Bont zandoogje	Pararge aegeria	✓	✓
Hooibeestje	Coenonympha pamphilus	✓	✓
TOTAAL		11	15

Monitoring libellen Herenboerderij Heemstede			
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.			
Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Houtpantserjuffer	Chalcolestes viridis	✓	
Bruine winterjuffer	Sympecma fusca		✓
Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella		✓
Variabele waterjuffer	Coenagrion pulchellum	✓	✓
Watersnuffel	Enallagma cyathigerum		✓
Lantaarntje	Ischnura elegans	✓	✓
Blauwe glazenmaker	Aeshna cyanea		✓
Vroege glazenmaker	Aeshna isoceles	✓	✓
Paardenbijter	Aeshna mixta	✓	✓
Grote keizerlibel	Anax imperator	✓	✓
Zuidelijke keizerlibel	Anax parthenope	✓	
Vuurlibel	Crocothemis erythraea	✓	✓
Viervlek	Libellula quadrimaculata		✓
Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum	✓	✓
Zwervende heidelibel	Sympetrum fonscolombii		✓
Zuidelijke heidelibel	Sympetrum meridionale		✓
Bruinrode heidelibel	Sympetrum striolatum	✓	✓
TOTAAL		10	15

BIJLAGE 4 SOORTENLIJSTEN: VOGELS

Monitoring vogels Herenboerderij Heemstede			
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.			
Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Grote Canadese Gans	Branta canadensis	✓	✓
Brandgans	Branta leucopsis		✓
Grauwe Gans	Anser anser	✓	✓
Kolgans	Anser albifrons	✓	✓
Knobbelzwaan	Cygnus olor	✓	✓
Nijlgans	Alopochen aegyptiaca	✓	✓
Bergeend	Tadorna tadorna	✓	✓
Krakeend	Mareca strepera	✓	✓
Wilde Eend	Anas platyrhynchos	✓	✓
Kuifeend	Aythya fuligula		✓
Fazant	Phasianus colchicus	✓	✓
Koekoek	Cuculus canorus	✓	
Rotsduif	Columba livia		✓
Holenduif	Columba oenas	✓	
Houtduif	Columba palumbus		✓
Waterhoen	Gallinula chloropus	✓	✓
Meerkoet	Fulica atra	✓	✓
Fuut	Podiceps cristatus		✓
Scholekster	Haematopus ostralegus	✓	✓
Goudplevier	Pluvialis apricaria		✓
Kievit	Vanellus vanellus	✓	✓
Houtsnip	Scolopax rusticola	✓	✓
Watersnip	Gallinago gallinago	✓	✓
Oeverloper	Actitis hypoleucos	✓	
Witgat	Tringa ochropus		✓
Tureluur	Tringa totanus	✓	✓
Groenpootruiter	Tringa nebularia		✓
Kokmeeuw	Chroicocephalus ridibundus		✓
Zilvermeeuw	Larus argentatus		✓
Kleine Mantelmeeuw	Larus fuscus		✓
Ooievaar	Ciconia ciconia	✓	✓
Aalscholver	Phalacrocorax carbo		✓
Lepelaar	Platalea leucorodia	✓	✓
Grote Zilverreiger	Ardea alba	✓	✓

LET OP! Materiaal van 2024

BIJLAGE 4 SOORTENLIJSTEN: VOGELS

Monitoring vogels Herenboerderij Heemstede			
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.			
Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Blauwe Reiger	Ardea cinerea	✓	✓
Sperwer	Accipiter nisus		✓
Bruine Kiekendief	Circus aeruginosus		✓
Buizerd	Buteo buteo	✓	✓
Bosuil	Strix aluco		✓
Ijsvogel	Alcedo atthis	✓	✓
Grote Bonte Specht	Dendrocopos major	✓	
Groene Specht	Picus viridis		✓
Torenvalk	Falco tinnunculus	✓	✓
Halsbandparkiet	Psittacula krameri		✓
Gaai	Garrulus glandarius	✓	✓
Ekster	Pica pica	✓	✓
Kauw	Coloeus monedula	✓	✓
Roek	Corvus frugilegus	✓	
Zwarte Kraai	Corvus corone	✓	✓
Pimpelmees	Cyanistes caeruleus	✓	✓
Koolmees	Parus major	✓	✓
Veldleeuwerik	Alauda arvensis	✓	✓
Boerenwaluw	Hirundo rustica	✓	✓
Huiswaluw	Delichon urbicum		✓
Cetti's Zanger	Cettia cetti		✓
Staartmees	Aegithalos caudatus		✓
Fitis	Phylloscopus trochilus		✓
Tijftjaf	Phylloscopus collybita	✓	✓
Kleine Karekiet	Acrocephalus scirpaceus	✓	✓
Bosrietzanger	Acrocephalus palustris		✓
Zwartkop	Sylvia atricapilla		✓
Goudhaan	Regulus regulus		✓
Winterkoning	Troglodytes troglodytes	✓	✓
Spreeuw	Sturnus vulgaris	✓	✓
Zanglijster	Turdus philomelos	✓	✓
Koperwiek	Turdus iliacus	✓	✓
Merel	Turdus merula	✓	✓
Kramsvogel	Turdus pilaris	✓	

BIJLAGE 4 SOORTENLIJSTEN: VOGELS & ZOOGDIEREN

Monitoring vogels Herenboerderij Heemstede			
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.			
Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Roodborst	Erithacus rubecula	✓	✓
Bonte Vliegenvanger	Ficedula hypoleuca		✓
Roodborsttapuit	Saxicola rubicola	✓	✓
Tapuit	Oenanthe oenanthe		✓
Huismus	Passer domesticus	✓	
Heggenmus	Prunella modularis	✓	✓
Grote Gele Kwikstaart	Motacilla cinerea	✓	✓
Witte Kwikstaart	Motacilla alba	✓	✓
Graspieper	Anthus pratensis	✓	✓
Vink	Fringilla coelebs	✓	✓
Keep	Fringilla montifringilla	✓	
Groenling	Chloris chloris	✓	✓
Kneu	Linaria cannabina	✓	✓
Putter	Carduelis carduelis	✓	✓
Rietgors	Emberiza schoeniclus		✓
TOTAAL		56	75

Monitoring zoogdieren Herenboerderij Heemstede			
Obsidentify soorten, geen verzamelsoorten, hybriden e.d.			
Naam	Wetenschappelijke naam	2023	2024
Europese Haas	Lepus europaeus	✓	✓
Dwergmuis	Micromys minutus	✓	
Europese Mol	Talpa europaea		✓
Vos	Vulpes vulpes	✓	
Wezel	Mustela nivalis	✓	
TOTAAL		4	2

LET OP! Materiaal van 2024